

LA FELICITAT I EL TEMPS

Josep Maria Esquirol Calaf

LA FELICITAT I EL TEMPS

Josep Maria Esquirol Calaf

© Josep Maria Esquirol Calaf, 2016

EDITA: Institut de Recerca i Estudis Religiosos - IREL, 2016
Canonge Brugulat, 22 - 25003 Lleida
Tel. i fax: 973 28 15 38
i Pagès editors, 2016
Sant Salvador, 8 - 25005 Lleida
www.pageseditors.cat

Primera edició: abril de 2016
ISBN: 978-84-9975-752-0
DL L 325-2016

IMPRESSIÓ: Arts Gràfiques Bobalà, S L

LA FELICITAT I EL TEMPS

Josep Maria Esquirol Calaf

Lliçó inaugural de l'Institut de
Recerca i Estudis Religiosos (IREL)
2015-2016

24

TAULA DE CONTINGUT

La felicitat i el temps	7
Memòria del curs 2014/2015 de l'IREL	37

LA FELICITAT I EL TEMPS¹

Josep Maria Esquirol

I. La felicitat dels afores

No hi ha centre, tot són afores. Afores sense cap nucli amo de la significació principal. Però, i si la significació principal és precisament la dels afores? Ens sabem descentrats i allunyats de la plenitud, però reivindiquem la vàlua dels afores. És veritat que el centre pot organitzar el territori posant-se com a punt de referència. En canvi, quin punt de referència tindrem, als afores? Aquí semblaria que no podem jerarquitzar, atès que tot són afores. Però em pregunto si no hi ha una significació dels afores quant a afores. I sí, hi és. La condició de la significació és la intempèrie humana; i la significació, el moviment que empara el cor de la vida. No és una significació que s'alci com a definició absoluta; és la definició dinàmica que descriu el moviment de l'existència, i que només pot ser tema de contínues aproximacions. Els afores de la condició humana es descriuen en el binomi de *resistència i generositat*. La intempèrie i la disgregació dels afores duen a la resistència i a l'empara, però vet aquí que ambdues no cerquen preservar un tresor incòlume, sinó cuidar la vulnerabilitat de la persona humana, que és presència generadora. S'empara la vulnerabilitat que genera; es resisteix de cara a la generositat, de la mateixa manera que es rega i es cuida la planta perquè doni fruits.

D'acord, doncs, que no hi ha ni centre, ni plenitud, ni interioritat. O, dit amb terminologia "més filosòfica": no hi ha ni domini de la representació, ni de la raó, ni de res. Amb el domini de quelcom, llavors l'afora seria secundari i definible a partir del centre. L'afora és la comarca de l'humà; no n'hi ha d'altra. En l'afora no s'escau ni la identitat majúscula, ni la possessió absoluta. La intempèrie indica l'aixopluc i l'esforç. Els afores ens constitueixen. Arreu on habitem són afores. Per què no deixem d'imaginar centres i de desplegar la violència de la possessió? Si tot ho reconeixéssim com afores i res com a centre, aleshores podríem fer una

1. El primer apartat d'aquest escrit és inèdit; els altres, són dos capítols del llibre *El respirar dels dies* (2009), que està essent revisat i ampliat amb vista a una futura edició.

xarxa d'afores, de tendes, d'aixoplucs, que ajuntaríem per crear amplis espais de convivència.

Als afores, fins i tot el sedentarisme és nòmada. No hi ha instal·lació definitiva. Hi ha cases, que són centres existencials i modestos. Les cases són els centres provisionals dels afores: proteccions de la intempèrie. Habitem nòmadament, encara que hi hagi qui es mogui ben poc. No enyorem cap centre, perquè no n'hi ha hagut mai cap. De vegades, això sí, resistim a la degeneració i maldem per fer uns afores dignes, hospitalaris i fraternals; malauradament no exempts de sofriment, però sí de violència i d'indiferència.

Sense la plenitud de cap centre, hi ha lloc per a la felicitat?

La felicitat dels afores

La lliçó que es desprèn del nostre cor com a desig infinit i de la nostra condició dels afores és que no hi pot haver alguna cosa així com un *estat* de felicitat. Parlant amb rigor, atès que no hi ha paradís, ni tan sols particular, el més adient és, contra el que se sol fer, no referir-nos a la felicitat com a estat de plenitud. Segons el tòpic, “tothom busca la felicitat”. Però això duu a confondre's. Sembla que hom busqui la felicitat com aquell que busca bolets. Com si la felicitat fos una cosa que poguessis trobar, o com si fos un estadi a què poguessis arribar per fer-hi sojorn ja definitiu. Es podria pensar la felicitat d'una altra manera? No només això; *cal* fer-ho. Durant molt de temps he pensat que de la felicitat era millor no parlar-ne. Sobretot, perquè era i és un concepte molt desvirtuat, i, també, perquè em semblava forassenyat i insensible voler dir-se feliç en un món amb tant de patiment. Però, i si la felicitat no fos principalment un estat? I si, de la mateixa manera que no hi ha paradís, tampoc hi ha alguna cosa així com l'“estadi de la felicitat”? I si aquesta pretensió de no desitjar res precisament perquè ja s'està en possessió de tot, és una equivocadíssima manera de pensar el moviment de la vida? És realment imaginable aquest sadollament complet i perfecte? No. Com tampoc podem imaginar, ara com a filòsofs, allò que podria ser la possessió de la saviesa. Aital possessió no és de l'ordre de l'humà. Sí que ho és, en canvi, la filosofia, passió del pensament. Som en la passió de la tendència i del moviment.

Doncs bé, si la felicitat no s'ha de pensar principalment com a estat, quina altra pista es pot seguir? De fet, Aristòtil ja va indicar que la felicitat

tenia a veure, sobretot, amb l'*acció*: “..actuar bé és el mateix que ser feliç”. Això significaria que és a conseqüència d'allò que fem i del camí que anem recorrent que es vindria a experimentar alguna mena de satisfacció. Satisfacció que tindria a veure, doncs, amb l'itinerari i les fites del camí. L'estat de felicitat o el sentir-se feliç seria sempre quelcom subordinat a un itinerari de vida i d'acció. Satisfacció per la “feina feta”, pel camí recorregut, per les coses viscudes, i tot això assegut provisionalment en un dels retorns del camí.

D'aquí ve que siguin tan escaients expressions d'aquests tipus: “vas bé” o “això està molt bé”. “Vas bé” si l'acció té un caràcter *poiètic* (instrumental); “està molt bé” dit sobre el present de l'acció si aquesta és *praxis* (és a dir, relació dialògica amb els altres). Heus aquí, doncs, les pistes quotidianes, que fan com de senyal i ens confirmen que anem orientats.

Què pressuposa això? Doncs, evidentment, que el sentit de la vida no ens és donat; que el camí de la vida de cadascú de nosaltres no està prefixat; que la vida s'ha de fer. I, pressuposa, també, que es pot agafar la direcció encertada o que es pot errar; que hi pot haver avenç o més aviat retrocés; maduració o malbaratament. La felicitat és anar en la bona direcció. Per això la filosofia no és altra cosa que una manera d'ajudar a agafar el bon camí; és ajut per orientar-se bé. Aquesta és la raó per la qual la filosofia és cura de l'ànima: està al servei de l'orientació i, per tant, de la felicitat.

Cada cop que sento que “vaig bé”, o que algú en qui confio em diu “vas bé”, se'm confirma l'encert i el sentit de l'itinerari. Cultivar l'amistat, dedicar-se als fills, treballar bé, cuidar a qui ho necessita, aturar-se per sentir l'oratge de la vida, afrontar les pèrdues... Accions *sensates* (és a dir, sentides i orientades), allunyades del laberint, del caos, de l'absurd. Gairebé que s'escauria afirmar que l'experiència de la felicitat coincideix amb la de l'orientació. Que això té a veure amb la satisfacció i el plaer, sens dubte; però que no està gens ni mica renyit amb el sofriment i la dificultat, també.

Un altre indicatiu a tenir en compte: les fites de la felicitat solen eixamplar l'horitzó; en canvi, hi ha coses que més aviat el tanquen, tot i que de vegades siguin momentàniament plaents. De manera que tenim horitzons d'orientació que, alhora, amplien els horitzons de la nostra vida. Convé subratllar el plural: horitzons, sovint quotidians, que orienten també quo-

tidianament les nostres accions. Horitzons que, tot i la proximitat, remetent a un fons inabastable. Més ben dit: infinit. Perquè l'infinit s'ha d'associar amb allò més proper més que no pas amb allò llunyà. Hi ha una metafísica de l'empara, de l'humor, de la jocositat, de la mirada, de l'agraïment... Horitzons quotidians on també rau allò diví. Agafem la llicència per una traducció lliure de l'expressió grega de felicitat, *eudaimonia*, i posem: el diví de la proximitat o la proximitat del diví. És feliç qui camina al costat del diví. Mística inefable? En absolut. També Aristòtil deia que “el fi de la virtut és evidentment quelcom diví i venturós”. Allò que ens podríem demanar és: i, doncs, quins indicis tenim en la vida quotidiana de la proximitat amb el diví?, o com podem saber si l'acció està orientada cap al diví? I aleshores sorgeix altre cop la senzillesa del “vas bé”.

Tot i que no era l'objectiu principal, la veritat és que amb aquesta manera de parlar de la felicitat, s'aconsegueix rebaixar enormement l'índex de les frustracions. Si la felicitat es concep com a estadi de plenitud, la frustració està servida, mentre que la felicitat com a itinerari orientat és, literalment, més democràtica: se la coneix, es deixa tastar i fins i tot pot quedar-se fent-nos companyia en alguns dels trams.

Infinit versus totalitat

Infinit és un dels conceptes que guien tota la nostra reflexió. N'hem parlat arran del sentir —sentir infinit—, i també de la seva expressió com a desig —desig infinit—. Però ara és el moment oportú d'una nota que l'agafi directament i no només com a adjectiu. La lliçó fonamental ens ve de la magna obra levinasiana: *Totalitat i infinit*.

Infinit no és totalitat. I tota l'estona ens proposem pensar no segons la totalitat, sinó segons l'infinit. En general, la plenitud es vincula a la totalitat, i per això l'hem anat rebutjant. Una altra cosa seria mirar de pensar una plenitud a partir de l'infinit. Aquesta plenitud inèdita continuaria essent aspiració i passió. Pensar a partir de l'infinit duu a la dificultat però també a la diferència i a un major encert per dir-nos a nosaltres mateixos.

En Aristòtil i en Plató el concepte d'infinit tenia encara una significació negativa i s'assimilava a l'indeterminat. La divinitat era precisament allò que donava forma a l'indeterminat. Però les coses aniran canviant. Primer, Plotí i Filò d'Alexandria i, més tard, Gregori de Nissa, seran alguns

dels protagonistes d'una nova forma de pensar l'infinit. Gregori de Nissa agafa el concepte d'infinit per significar Déu, i això vol dir, bàsicament, la incomprendibilitat humana de Déu —amb la qual cosa s'evitaven alguns problemes com els que plantejaven els arrians respecte a les diverses substàncies divines—. Sigui com sigui, el concepte d'infinit va passar a ser el millor per designar la il·limitada perfecció i unitat de Déu. Descartes seguirà en aquesta mateixa direcció, i d'aquí tots els elogis que li dedica Levinas.

A què obliga el concepte d'infinit? A pensar, en el límit, l'alteritat. És a dir, allò totalment altre. I a reconèixer que no es pot pensar la vida humana sense l'alteritat que la sustenta i la penetra. Ara, en particular, ens trobem que, inesperadament, l'infinit esdevé un ajut decisiu per pensar la felicitat. Aquesta agafa sentit no a partir de la totalitat-plenitud, sinó de l'infinit-alteritat. La felicitat no és al paradís ni en la utopia posthistòrica, sinó en l'itinerari present i en el “Cel”, que és un dels termes miticoplàstics per anomenar l'alteritat.

Tocats per l'infinit, hi aspirem. Però heus aquí que l'alteritat forma part de la proximitat en què ens movem. Per això és cert el que diu Epicur: que no tenir gana, no tenir set i no tenir fred ja comença a ser suficient per ser feliç. Nosaltres hi afegim els dos gests fonamentals: el de l'empara i el de la generositat. Vet aquí el camí orientat i vorer del diví.

II. El temps que es dona

Aquest ranvespre de calma
prop dels grills, lluny dels fanals,
vull que a ma cançó s'acostin,
manses, les coses reals.

Agustí BARTRA, “Cançó de soleia”

Donar temps

Hi pot haver un regal millor que el de donar temps? Què de més profitós pot rebre l'infant dels seus pares? I què agrairà més el malalt que la companyia? I encara, per a un mateix, què és més saludable que donar-se temps?

En forma d'aforisme, escriu Wittgenstein: "La salutació dels filòsofs entre ells hauria de ser: «Dóna't temps!»". Sens dubte un bon consell, adequat no només per als filòsofs, sinó per a tothom. Donar-se temps vol dir no precipitar-se, no córrer, no saltar-se etapes...; vol dir deixar temps per tal que les coses madurin. Algú creu que es pot pensar sense temps o massa de pressa? Certament, la comprensió d'una cosa es pot produir en un instant, com una llum que s'encén, però perquè la llum s'encengui hi ha hagut tot un procés previ i habitualment llarg de preparació: un treball de "fregament" entre els elements que provoca, finalment, que se'n desprengui la guspira de la comprensió. Des de la resolució d'un problema matemàtic a la creació d'una obra d'art, tindriem una munió d'exemples d'aquest procés. L'artista no ha de tenir pressa; s'ha de donar temps. Steiner diu que els bons llibres no tenen pressa. És una imatge suggestiva: un bon llibre pot esperar durant dècades en la prestatgeria d'una vella biblioteca fins que algú l'agafi pel llom, s'assegui, el recolzi damunt la taula, l'obri i, en llegir-lo, en vagi passant lentament els fulls. El bon llibre no té pressa, de la mateixa manera que el seu lector —si és un bon lector— tampoc no en tindrà. No en tindrà de pressa, perquè assaborirà el gust de totes les seves línies i, en treball conjunt, notará com el llibre forma la seva ànima.

El millor regal i, tanmateix, un regal curiós, difícil de mesurar. És clar que no és el mateix passar una tarda amb algú que només passar-hi mitja hora, però el més rellevant és la manera com es passa, és a dir, la manera com es dóna. També aquí, en el fet de donar temps, es posa de manifest l'equació d'identificació entre temps i vida que encapçala tot el nostre recorregut: donar temps és donar vida. Per això és el regal més preuat de tots, perquè qui dóna temps, es dóna a si mateix. Vist així, el contrari de donar temps no és guanyar-lo, ni acumular-lo. El contrari de donar-ne és, evidentment, no donar-ne. Ara bé, qui no en dóna no és que en tingui molt de zelosament guardat, és que no en té. En aquest sentit la vida no té mesura, i ocorre, paradoxalment, que com més vida es dóna més vida es té.

A la mateixa conclusió podem arribar estirant d'un altre fil. Si el temps no és pas una cosa que es pugui posseir a la manera que es tenen diners o caramels, com s'explica que es pugui “donar” o “agafar”? No es pot posseir en el sentit del recurs que pots emmagatzemar o acumular; no és, en efecte, la possessió de quelcom extern; és un mateix, i d'aquí la veritable riquesa. Si dones temps als altres, et dones als altres; si te'l dones a tu mateix, et dones a tu mateix per ser més tu mateix. Vols permetre't ser més tu mateix. Aquest és el sentit de donar-se temps: el descans, el recolliment, la meditació, la serenitat... han de permetre que un mateix sigui de manera més autèntica i no es trobi mig perdut i dispers. Paral·lelament, qui dona temps a l'altre ho fa perquè l'altre creixi; perquè, en la rebuda del do, i en la seva assumpció, sigui més ell mateix.

El do del temps ocorre sovint en les relacions més quotidianes i de manera molt senzilla. A més d'aquells casos més emblemàtics de donació lligats a l'estimació, a l'amistat o a l'altruisme, ens trobem amb moltes altres situacions. A la feina, amb els companys, en una trobada casual..., hi ha persones davant de les quals et sents com atrapat, sense temps, sense possibilitat de fer una pausa o un silenci, que no et deixen relaxar, ni gairebé respirar. Es tracta, ben segur, de persones que no tenen temps i per això mateix no en poden donar; més aviat al contrari: desprenen i transmeten intranquil·litat, pressa, incomoditat. Efectivament, només qui en dona, en té.

Un tret essencial del regal o del do del temps és la relació asimètrica que crea. Com diu Derrida: “Perquè hi hagi do, cal que no hi hagi reciprocitat, ni devolució, ni intercanvi, ni contra-do, ni deute.”² El do del temps no s'inscriu —no es pot inscriure— en cap relació d'intercanvi o, com diria Levinas, en cap relació “econòmica”. El temps del do és gratuït. Qui dona temps no espera res a canvi, ni cap recompensa ni cap compensació. El sentit de donar és intrínsec al donar mateix: no *es dona per*, simplement *es dona*. Per tant: és de la gratuïtat, de la generositat i de l'amor de què es tracta, i no pas de justícia, d'igualtat o d'economia.

Relació asimètrica i tanmateix —vet aquí una altra mostra de la fecunditat de la vida— el resultat del do del temps és beneficiós per a ambdues bandes: de la banda de qui rep i de la banda de qui dona. Un rep el

2. Derrida, J., *Dar (el) tiempo*, Barcelona, Paidós, 1995, p. 21.

do i l'altre, tot i que dóna, no perd res. Aquesta paradoxa és la que, de fet, revela que la relació no és econòmica, i que *el do del temps excedeix el pas del temps*. Vol dir que, d'alguna manera, qui dóna temps, precisament perquè no el perd, tampoc no li passa. Donar temps se'ns descobreix, així, com una sortida del temps, del pas del temps, del minvar de la vida. Donar temps és l'excepció al pas del temps. La vida no minva, ans creix en donar-se. El temps no el perds ni et passa quan el dónes.

Deixar temps

Prop del do, hi ha el “deixar temps”. Tampoc aquí no es tracta de cap contraprestació, i menys encara de cap mena de préstec que defineixi creditors i deutors. Deixar temps és d'una altra família: de la de la generositat i de la paciència (la paciència —virtut massa oblidada— és una manera de donar temps). Convé deixar temps perquè l'arbre doni fruit i perquè el fruit maduri. Sense apressar-los, cal deixar temps perquè l'àvia creui el carrer i perquè el nen es cordi les sabates.

Deixar temps és reconèixer i respectar el món i els altres: els seus processos, les seves necessitats, les seves dinàmiques. Deixar temps és educar el propi egoisme i no convertir-se sempre en el centre. Qui deixa temps és pacient i permet que els altres i el món tinguin el seu espai i la seva vida. Deixar temps és deixar viure. Deixar temps suposa una distensió en nosaltres i facilita una distensió en els altres.

La major part dels sentiments tenen una gènesi i un procés de maduració. Deixar temps és permetre i respectar aquest procés. A més, quan hi ha temps el sentiment arrela més a fons i precisament per això podrà després aixecar-se encara més amunt. En canvi, si no es deixa temps, els sentiments es mantenen dèbils i prims en la superfície, a la mercè d'alguna ventada —d'algun contratemps— que se'ls endugui.

El contrari de donar temps és apressar. No deixar temps als altres, no respectar els seus ritmes, ni els seus processos. No deixar temps als nens provoca la fatiga. Una cosa és la promoció de l'esforç que tot aprenentatge requereix i una altra l'esgotament a conseqüència de l'atapeïment i del no deixar temps. Cal deixar temps per al joc, i per badar, i per descansar, i fins i tot per avorir-se. No es deixa temps quan tot s'omple i es comprimeix. És ben simpàtica i significativa l'anècdota que explicava una mestra de

primària: després que hagués tocat el timbre que indicava que l'hora del pati s'havia acabat i que calia entrar de nou a les aules, en Pau es va quedar prop del sorral absort en el seu joc. Quan la mestra s'hi va acostar per dir-li "Vinga Pau que ja s'ha acabat el temps!", en Pau va respondre espontàniament "A mi no, senyoreta, jo encara en tinc." És escandalós l'atapeïment que des de la societat projectem també en el món infantil, desoïnt el savi consell de Rousseau: "La més gran, la més important, la regla més útil de l'educació no és guanyar temps, sinó perdre'l". Em sembla essencial que els nens *respirin tranquils*, només amb això ja els permetríem omplir un sarró de felicitat i de fortalesa per a la seva vida adulta. Fan una mica de llàstima les cares làngüides dels nens, potser també per allò tan bell que una mica enigmàticament es llegeix en el Talmud: "El futur del món depèn de l'alè dels nens que van a escola".

Deixar temps és condició per aprendre a dialogar. Si parles, deixa temps perquè la teva paraula arribi a l'ànima de l'altre i deixa temps també perquè la seva arribi a tu. Quantes vegades abans que l'altre hagi acabat de parlar ja l'hem interromput per dir la nostra? Deixar que l'altre parli no és aguantar, sinó ser capaç de rebre. Tot diàleg esdevé només un simulacre si els interlocutors que hi participen no es deixen temps.

Aprendre a deixar temps és una bona manera d'aprendre a donar-ne.

Serenitat i lentitud

La serenitat és condició tant del donar com del deixar temps. De la mateixa manera que cal edificar sobre un terreny sòlid, cal sostenir la vida sobre un temps qualitatiu i serè, i no sobre la pressa. Bona part de la feblesa anímica, a què donem diversos noms, prové d'un tipus de vida massa condicionada per un context fugisser i apressat. L'estabilitat i l'orientació demanen alguna mena de referència segura, alguna cosa que no flueixi, sinó que romangui. La "societat líquida" dificulta justament això. La serenitat és l'afinitat pel que roman i per un temps més lent.

No és que serenitat i lentitud siguin la mateixa cosa, però, sens dubte, connecten. El cel serè d'una nit serena és el cel sense moviment, quiet, tranquil. El do del temps sorgeix de la serenitat, no pas del desassossec. Sense serenitat i una certa lentitud no hi pot haver do del temps. No s'avenen la pressa i la serenitat, i aquesta és la raó per la qual s'escau l'elogi

d'una certa lentitud, no pas d'una espècie de calma que presagia la mort, sinó d'una calma que cuida la vida. La serenitat coincideix amb l'endormiscament del temps que passa, però, alhora, amb la sàvia i tranquil·la vetlla de qui resta.

Adonem-nos-en que és la inquietud que afecta la nostra ànima la que fa que el temps passi més ràpid. Hi ha un paral·lelisme entre desassossec i rellotge. Com més agitació interior, més corre el temps i a la inversa. Per això escrivia Silesius: “Tu mateix crees el temps. Els sentits en són el rellotge. Atura les inquietuds: de fet, atures el temps.”³ Quan l'home es manté frisós i fora de si és quan el temps més de pressa va. Si hom és capaç de suspendre les inquietuds, aleshores el temps transcorre més lentament.

La serenitat de l'ànima és conseqüència de donar-se temps un mateix, sempre que el context ho permeti. En parlar d'això, sempre recordo les sàvies paraules i la malaurada situació en què es va trobar Descartes al final dels seus dies. Havent-se desplaçat a contracor a Estocolm, al Palau de la Reina Cristina de Suècia, per passar-hi una temporada, escriu en una carta adreçada a Brégy (ambaixador de França a Polònia): “...Però aquí no hi estic bé, i no deixo de desitjar la tranquil·litat i el repòs, que són béns que els més poderosos reis de la terra no poden donar a aquells que no els saben agafar d'ells mateixos.”⁴ A conseqüència del fred, al qual no estava gaire acostumat, Descartes agafà una pulmonia i moria pocs dies després.

Virtuts de la lentitud

La “saviesa de la lentitud” —en expressió de Kundera— es fa evident. Naturalment, en fer les coses: per fer-les bé cal temps. Avui tothom es queixa que les feines es fan malament perquè no hi ha experiència i, a més a més, perquè es fan a corre-cuita i de qualsevol manera. “A poc a poc i bona lletra” és una de les dites que lliga amb aquesta idea, així com també hi lliga: “fer una cosa rere l'altra”. No podia ser que en Pla no fes una observació d'aquest tipus —i eren els anys quaranta del segle passat!—: “El que no comprenc gens és la pressa d'avui —la pressa per la pressa. N'hi ha que van amb la llengua fora tot el dia —potser perquè han sentit dir que

3. Silesius, A., *El pelegrí querubínic*, Barcelona, Proa, 1995 (I, 189, p. 84).

4. Carta del 15 de gener de 1650. (Descartes, *Oeuvres philosophiques*, vol III, Paris, Garnier, 1973, p. 1122).

els americans fan el mateix. N'hi ha que fan tres o quatre coses a la vegada i totes les fan igualment malament.”⁵ Una cosa rere l'altra, i no gaires (“de res massa”, com també deien els antics). Per més espavilat que se sigui, no es poden fer gaires coses alhora —si és que s'han de fer bé. Aquí sí que s'escau prioritzar, i assumir que “el primer és el primer” (una altra cosa és ja que s'encerti a l'hora de veure què és realment primer).

Al costat de saber fer les coses, i sobretot en l'àmbit de les relacions i els afers humans, hi ha l'*experiència* que, òbviament, és diacrònica: es va adquirint dia a dia. Aquesta és la coneguda definició que en dóna Aristòtil: “L'experiència és el coneixement de les coses singulars i l'art de les universals; i totes les accions i generacions es refereixen al singular. No és a l'home, efectivament, a qui guareix el metge, si no és accidentalment, sinó Calias o Sòcrates, o algú altre anomenat així, i que a més és home. Per tant, si algú té, sense l'experiència, el coneixement teòric i sobre l'universal, però ignora el seu contingut singular, s'equivocarà moltes vegades en la curació, car és el singular el que pot ser curat.”⁶ La vida, que ens va portant el contacte i la relació amb el particular, és just la font de l'experiència. Aquesta és la raó per la qual la “veu de l'experiència” és la dels vells. També és Aristòtil qui ens explica que mentre un jove pot ser un bon matemàtic, difícilment serà una persona prudent —en el sentit antic de prudència: claredat d'actuació davant del particular—, perquè com a jove encara no té experiència, i la prudència la requereix.

Temps per fer les coses bé, temps per adquirir experiència, temps per pensar. El temps no guarda el que s'ha fet sense temps. La velocitat ens allunya de les coses, de la profunditat de les coses, i ens manté en la superfície. Però també ens allunya de nosaltres mateixos. També nosaltres ens quedem en la nostra pròpia epidermis. I si no es cultiva el profund, el profund és com si no hi fos.

Heus aquí un petit regal inesperat: paradoxalment, reflexionar sobre el pas del temps és una manera de fer que el temps passi menys de pressa. Quan penses, el propi temps s'alenteix i la vida ja no passa tan ràpid. Per això el pensament és un privilegi i una gràcia. Què vol dir “aturar-se a pensar”? Que, efectivament, per pensar t'has d'aturar. Però el que ara veiem és

5. Pla, J., “La calma i la pressa” a *Obra Completa*, vol. 9, Barcelona, Destino, 2003, p. 111.

6. Aristòtil, *Metafísica*, 981a.

que, endemés, si el penses —el temps— l'atures, si més no una mica. Passa com si, en posar-me a pensar ja no em trobés endut pel flux de la realitat; com si em situés a la vora del riu i veiés passar-ne les aigües. Sí, ja sé que no hi ha cap ribera, cap lloc privilegiat, que se sostregui al flux del temps. Però, tot i així, en pensar, es dicta un punt de treva i s'accedeix provisionalment a una situació des de la qual es contempla el corrent (aquest és, en definitiva, l'exercici de la filosofia reflexiva, i, en particular, de l'atenció sobre el propi fluir de la consciència).

Quan et fas preguntes, també t'has de donar temps. És evident que hi ha preguntes que no pots contestar ara (qui sap si mai): cal mantenir-les i donar-se temps. Cal *rumiar* les coses; anar mastegant-les, com les vaques fan amb l'ordi. La precipitació ha estat i és un dels paranys més freqüents. El presentisme és curt de mires, la filosofia demana paciència. De vegades és bo esperar demà, car el descans i la nit porten consell. Algunes coses han de reposar i altres han de ser esperades. I no només això: és possible que, amb el temps, la pregunta no rebi encara cap resposta, però com a pregunta pot sofrir una transformació; una transformació que, tal vegada, només es manifesti externament amb una variació en el to de la interrogació, suficient per indicar que ja no s'espera la mateixa mena de resposta. No sempre, però sí que, de vegades, “la vida” posa les coses al seu lloc. Aquest posar les coses al seu lloc ja és una resposta. “Temps al temps”.

Heus aquí, doncs, la importància d'una certa lentitud en el fer, en l'adquisició de l'experiència, en el pensar..., i hi afegim tot seguit: en la percepció estètica i en la consciència moral.

La bellesa i la consciència moral

Un dels peròs amb què a vegades es manifesta l'opinió sobre una pel·lícula consisteix a dir que és lenta. Com és que s'ha fet de la lentitud un qualificatiu despectiu? I una altra cosa: com és que hi ha tantes pel·lícules que semblen lentes? Avui, molta gent, acostumada a les novetats de la indústria cinematogràfica americana, amb prou feines suportarien les pel·lícules de Rohmer, de Passolini, de Kurosawa o de Bergman. Les seves obres són massa lentes! Atrets i sotmesos a l'acceleració ens costa apreciar algunes de les millors obres de la història del cinema. I què passarà amb les noves generacions a les quals, de bell començament, es dona aquest

tipus de contingut cinematogràfic trepidant? Quantes coses els quedaran vedades? Per a quantes realitats seran cecs?, no només del món del cinema, també de la literatura, o de la poesia, o de la música...

L'ètica d'una persona fa referència a la seva “manera de ser”, a la seva “manera de viure”, i això és quelcom que es va definint amb temps. Hom va adquirint uns hàbits, elaborant una manera personal d'enfocar les coses i de viure la vida. No es tracta de guanys immediats, sinó de formes que tenen una gènesi sovint lenta; formes que es van delimitant a través dels moments de la vida. Podem valorar aquests processos dient, per exemple: “aquest noi s’ha fet molt respectuós dels altres”; o també: “a mesura que passa el temps s’està fent més egoista”. Hi ha una genealogia dels trets morals. També l’hàbit —que no és la mera repetició mecànica— va donant lloc a la virtut: a mesura que hom va actuant amb humilitat es va esdevenint humil; amb accions justes s’esdevé just... L’experiència va modelant la nostra manera de ser.

L’altre element fonamental de la vida moral és la deliberació, la qual, com a forma de pensament que és, demana temps. Deliberar pot significar examinar l’experiència passada i preveure el futur, car és deliberació en vistes a una tria o una determinació que serà significativa de cara al que ha de venir. Juntament amb sospesar i veure les raons més convincents, en la deliberació hi intervenen tant la memòria com la imaginació anticipadora. L’acció de deliberar, convé no valorar-la com a fet puntual; normalment, la trobem inserida en una manera de fer que va configurant una manera de ser. I això, tant a títol individual com col·lectiu. La democràcia, que en un cert sentit podria caracteritzar-se com a deliberació col·lectiva, requereix no un moment deliberatiu puntual, sinó un *hàbit deliberatiu* que, al seu torn, demana una determinada temporalitat. Per tot això, la velocitat i la manca de temps és un factor que no hauria de passar-se per alt a l’hora de fer un bon diagnòstic dels fenòmens de violència social, d’incivisme, o de trivialització de la democràcia.

Charles Dickens, en la seva famosa obra *Temps difícils*, referint-se a una mena de seductor caçavots (Mr. Harthouse), escriu: “Tant en l’esfera privada com en la pública, seria molt preferible (...) que ell i la legió dels qui són com ell fossin francament malvats, i no pas indiferents i freds com són. Són els icebergs que van a la deriva, empesos per tots els corrents, els

que fan naufragar els vaixells.⁷⁷ No és gens el cas que personalment prefereixi la proliferació de la maldat a la de la indiferència, però sí que estic d'acord amb Dickens que la indiferència és un dels pitjors mals socials. La indiferència, és a dir, la incapacitat per prestar atenció i adonar-se de les *diferències* i de les qualitats d'allò i d'aquells que tenim a prop. L'indiferent mira però no veu, i per això tot li és igual; ell “passa”. És, diu Dickens, com un iceberg. Les persones indiferents no solen tenir mala consciència. I això, encara que no ho sembli, és greu. No tenir mai cap remordiment, ni cap sentit de culpa, suposa estar mancat de sentit moral. El contrari de ser indiferent és prestar atenció. De manera que és lícit repetir la pregunta precedent: podria ser que una de les causes —no l'única, és clar— de la indiferència de la societat actual fos precisament la manca de temps?, i que, per tant, la manca de temps estigués directament relacionada amb l'empobriment de la consciència moral? Si això fos així, encara es faria més convenient canviar de direcció i maldar per construir una societat més serena i menys precipitada.

En aquest capítol hem passat del do del temps a les virtuts de la lentitud. Ara podem acabar fent el camí a l'inrevés. D'aliada amb la saviesa de la lentitud, hem trobat la serenitat. No gaire lluny hi viu una cosina germana seva, de tots oblidada: la *parsimònia*. La seva significació recull bona part del que hem exposat: una certa lentitud contra la dictadura de la urgència; la moderació en l'acció i en els moviments contra l'excés consumista; la circumspecció i no la precipitació o la temeritat. La parsimònia és com la sobrietat però pel que fa al temps. Enfront de l'obesitat del temps per l'atapeïment consumista, la parsimònia és la millor dieta d'aprimament, per a una vida menys carregada, més serena, més lenta, més atenta... La parsimònia, com la serenitat, no és, doncs, quelcom de puntual, sinó una manera de ser: hi ha una manera *parsimoniosa* de viure. La vida parsimoniosa és una matriu favorable per al do del temps, el més gran do de la vida. Donar temps és estimar. Donar temps és, eminentment, engendrar, parir. Donar temps és acompanyar, és educar. Donar temps és cuidar i fer companyia. Heus aquí el do del temps sense rellotge.

7. Dickens, C., *Temps difícils*, Barcelona, Ed. 62, 1982, p. 192.

III. El temps oportú (el *carpe diem* i l'atenció)

Tot té el seu moment,
sota el cel hi ha un temps
per a cada cosa.
Hi ha un temps d'infantar
i un temps de morir,
un temps de plantar
i un temps de collir.
(...)
Cohèlet, 3, 1-3

“«Encara no tenim temps per a Zaratustra» —objecten així: però què hi fa un temps que per a Zaratustra «no té temps?»”⁸ La gent no copsa el moment oportú, per això es mostra gasiva amb el profeta i no té temps per donar-l’hi. Aquesta és una de les raons per les quals Heidegger dirà que el nostre és un temps “indigent”, un temps que no té temps per al que cal. En el text de Nietzsche, no tenir temps per a allò que cal vol dir no adonar-se de les exigències del moment; la gent no ha entès el que Zaratustra significa, *el que porta* i *la porta* que obre, el regal que els ofereix, i per això hom viu el present d’esquenes al present. Ocasió desaprovechada i alhora pèrdua irreparable. D’aquí s’infereix la crucial importància d’interpretar bé el present (sobretot en la seva accepció de *l’ara del viure*, però també en el sentit de regal). Què és present?; què pot voler dir viure el present?; com emergeix aquí la clàssica temàtica del *carpe diem*?; com s’adverteix el temps oportú?... Aquestes són les qüestions que ens cal afrontar i articular justament ara, en aquest moment.

Fugacitat de la vida

Del cabdell format per totes aquestes qüestions començaré traient la fulla del *carpe diem*, és a dir, la fulla de la tan sentida veu que ens mena a aprofitar el dia (a gaudir de la vida ara i aquí).

8. Nietzsche, *Així parlà Zaratustra*, cit., p. 155.

I per què s'ha d'aprofitar el dia?, per què s'ha de viure el moment?, què fa que aquest consell s'assumeixi com a evident? Doncs, bàsicament, saber que la vida és fugaç: *Tempus fugit, vita brevis*. L'experiència de la brevetat i la fugacitat de la vida ha motivat tota la vella temàtica del *carpe diem* i de la fragilitat de la rosa: “Cull, jove, les roses mentre hi ha la flor fresca i la nova joventut, i recorda que així corre el teu temps.”⁹ La rosa ha estat símbol de dues coses: de la primavera, de la fecunditat, de la joventut i de la vida, per un costat, però també de la fragilitat, de la brevetat, del pansiment i de la mort, per l'altre. Per això s'ha pres també com a símbol adequat per a la situació humana: la nostra vida, com la rosa, és una curta primavera la qual irremissiblement succeirà l'hivern; és el dia el qual succeirà la llarga nit. Com que aquest coneixement el tenim tots —tots ens rendim a l'evidència—, tots entenem molt bé les exhortacions a viure el que es té quan es té, a viure el moment, a assaborir els fruits de la primavera. Vet aquí, doncs, el sentit horacià del *carpe diem*, que més aviat ha anat lligat a una filosofia de caire hedonista: una invitació als plaers del cos, a la beguda, al menjar i a l'amor. Atès que l'hivern serà molt llarg, gaudim ara dels fruits de la vinya i dels plaers de la carn!

Però, naturalment, les coses no són tan senzilles com sembla i viure el present o gaudir del moment no es resol amb el consell hedonista, sobretot si s'agafa d'una manera simplista. Admetriem com una obvietat que només la joventut que se centra en el plaer i s'hi lliura val la pena?, o que no hi ha més plaer que el del cos? Si bé és evident que aquest n'és un, i no pas de poca importància, també ho és, d'evident, que convé una certa mesura, altrament els excessos força aviat acaben essent contraproductius. Pel que fa al plaer, la filosofia d'Epicur és més amesurada i austera del que el tòpic ha transmès.

De la brevetat de la rosa i del *carpe diem*, en surt, també, la idea que el pitjor és que una vegada passat el bon temps hom es penedeixi de no haver-lo aprofitat. El temps és irreversible i, endemés, no hi haurà pròrroga. Per tant, viu ara i no te'n penedeixis després. Fugaç, efímer, passatger, breu i, tanmateix, no per això el curs de la vida perd la seva vàlua, ans al contrari: precisament perquè els moments passaran i no tornaran, cal gau-

9. Decius Magnus Ausonius, *Epigrammata*, «Rosae» 2, 49.

dir-ne i viure'ls amb intensitat. La fugacitat, doncs, no necessàriament fa vana la vida. Com tampoc no és el cas que l'existència passatgera hagi de desentonar amb una concepció transcendent: l'apel·lació a aprofitar bé el temps d'aquesta vida pot llegir-se com el pròleg d'un altre tipus de profit o de salut.

I el darrer argument —també clàssic— per gaudir amb intensitat del present: com que el passat ja no és i ja no hi podem tornar, i el futur encara no ha arribat i és incert, cal viure el present que, comptat i debatut, és l'únic que tenim. Amb tot, resta la pregunta: com es pot entendre aquest present? I com és la millor manera de viure'l?

El present que s'estira

Difícilment ens en sortirem si plantegem la qüestió en abstracte i a la recerca del “concepte” de present. Un cop més la millor via és la de la pròpia experiència del present. Per començar, l'experiència del temps present —del present, *tout court*— res no té a veure amb una mesura matemàtica: no vivim una suma de minuts equivalents i homogenis. El present és un temps concret i viscut i, per això mateix, heterogeni, ple de diferències i de contrastos. Ara bé, de la mateixa manera que no es pot entendre el present com una sèrie d'instants, ens hem de preguntar si realment podem parlar per separat de passat, present i futur com una successió d'elements separables. Hi ha un estret lligam entre passat, present i futur, i els seus límits són molt imprecisos. Per començar, és com si el present s'estirés endavant i endarrere. El present viscut o la vivència del temps present es podria pensar sota la imatge de l'estirament o de la dilatació. El camp de la presència es disté en horitzons mòbils de retencions i protencions que en cada moment remetent a la consciència la presència d'un “ja no” que la deriva cap al passat, i anticipen un “encara no” que la projecta cap al futur. En aquests termes parlava Edmund Husserl,¹⁰ un dels filòsofs que més ha penetrat en la vivència del temps de la consciència. El temps de la presència no és atòmic sinó relacional, és a dir, es “presenten” relacionats: present, passat i futur. Des del present viscut s'obre sempre un horitzó de passat, donat per la *retenció*, i un horitzó de futur, donat per la *protenció*.

10. Husserl E., *Zur Phänomenologie des inneren Zeitbewusstseins*; i també *Erste Philosophie II* (a *Gesammelte Werke*, La Haia, Martinus Nijhoff, 1950 i ss.).

Husserl distingeix entre el record primari o retenció —cua d'un cometa que està annexa a la percepció actual—; i el record secundari o rememoració. La retenció és allò que es dona, per exemple, en la simfonia que estic escoltant o en la pel·lícula que estic mirant. A la percepció present acompanya la o les que “acabo de tenir”. En canvi, la rememoració és quan al cap d'uns dies recordo una part o la totalitat de la simfonia o de la pel·lícula. En aquest cas, recordo quelcom que ja ha passat, i ho repeteixo a la memòria, ho represento. La rememoració augmenta la distància i fixa el ja passat; consolida, constitueix el passat com a ja esdevingut. Fixem-nos que mentre estic escoltant la simfonia no puc deixar de tenir una determinada impressió —de sentir en cada moment una determinada nota—; en la rememoració, en canvi, sóc més lliure. Jo no puc no sentir una impressió, però puc desitjar o no desitjar repetir-la en la meua memòria. Per dir-ho d'una altra manera: en el “ja passat” tinc més marge de moviment que no pas en el “tot just acabat de passar”. Com menys “lligat” estigui al “gairebé acabat de passar”, i més hagi determinat això com a ja passat, més puc projectar-me vers el futur. Doncs bé, mentre la retenció se supera en rememoració, la protenció —que és la nota que tot just estic a punt d'escoltar— se supera en projecció.

Així doncs, l'experiència del present no és una successió de representacions puntuals, i juntament amb la d'ara mateix, és una retenció de representacions que van caient cap al “ja passat” i una anticipació de les que estant a punt de venir. L'ara o el present de la consciència és quelcom que rellisca cap al passat, com si s'esmunyís d'entre les mans, i que anticipa el que està a punt de venir.

Un segon exemple: escolto la conferència d'un professor de literatura. Segueixo el que va dient, poso atenció en el seu discurs, de manera que “el que acaba de dir” encara ho retinc i em permet entendre el que està dient ara. Això és el que significa “no perdre el fil”. En aquestes circumstàncies, “perdre el fil” vol dir no haver pogut retenir el que s'acaba de dir, i ja no entendre el que s'està dient ara. S'ha perdut el fil o bé perquè no s'entén el que diu o bé perquè s'ha produït un desplaçament de l'atenció: estava escoltant el professor però he sentit un soroll rere meu que m'ha “despistat”. Fixem-nos que aquí no es tracta exactament de “records”. No és el record el que em permet seguir la conferència, sinó l'atenció en forma de retenció i d'enfocament a l'ara mateix del discurs.

De fet, és això que aquí anomenem retenció el que explica la posterior possibilitat del record. La retenció és retenció del que tot just acabo de sentir del professor. El record és la representació d'allò que el professor "ja ha dit". El record recupera el passat. La retenció manté d'alguna manera el que tot just acaba de ser i que gairebé encara és; el record, en canvi, ho és d'una cosa que va ser, però ja no és. L'endemà recordo alguns moments de la conferència que vaig escoltar.

Però vet aquí que a la consciència de l'ara, del present, no acompanya només la de l'acabat de passar —sota el mode de la retenció— sinó la protenció, és a dir, l'expectació del "de seguida", de l'imminent. Quan escolto la conferència del professor de literatura, en allò que ara mateix diu ja començo a intuir "el que està a punt de dir"; anticipo la part del discurs que està a punt d'arribar. D'aquí els fenòmens de la sorpresa, o de la desil·lusió. Ja veia a venir una cosa, i n'ha estat una altra. Esperava un determinat final de la pel·lícula, però no ha anat així. L'expectativa es confirma o es frustra. En aquest sentit, ja sempre estem abocats cap endavant —cap al futur. El temps és experimentat com un anar retenint (i alhora deixant, esmunyint-se) per tal de poder arribar a un final. Poso atenció en el discurs del professor de literatura per poder arribar al final.

Un tercer i últim exemple: que el temps no és una successió d'unitats es pot comprovar també si reflexionem sobre la nostra observació del vol de l'ocell. Quan el miro, no veig primer una fase i després una altra. Tota fase actual conté retencions de fases recents i anticipacions de fases futures. Bergson anomenava això la funció cinematogràfica de la consciència. Una separació artificial del flux de fases en "unitats" aïllades unes de les altres (com a fotografies instantànies) desfà una mica el context de sentit.

Retenció i protenció no estan al mateix nivell. La tendència a conservar, en vistes a la qual l'ara es mostra com a lliscant i submergint-se, es funda en aquell estar dirigit cap a allò que s'espera i es vol realitzar en el futur. *El temps es temporalitza a partir del futur*; del futur d'un ésser actiu. Només per un ser capaç d'actuar hi ha la diferència entre passat, present i futur. I precisament per això, el consell de viure el present no significa tant posar límits i menystenir passat i futur, sinó concentrar-se en l'acció present, puix que aquesta concentració és allò que millor la vincula al passat i al futur.

El focus de l'atenció

Estar realment *present* en un lloc i moment no vol dir simplement ser-hi i romandre-hi (és a dir, durar-hi). Ser present al concert o a la conferència vol dir, en efecte, anar-hi i quedar-s'hi, romandre-hi fins que l'acte s'acabi (estar present té a veure amb la permanència), però tots sabem que amb això no n'hi ha prou i que per ser present de debò cal esforçar-se i adonar-se —ser conscient— del que es presenta.

També Agustí parlava en aquests termes i deia que el present calia definir-lo per l'atenció. Segons ell, més que jugar amb la idea de tres temps (passat, present i futur), fóra millor entendre que hi ha “el present del passat”, “el present del present” i “el present del futur”. Tres menes de coses hi ha en l'ànima: present de coses pretèrites, esguard present de coses presents i expectació present de coses futures.¹¹ Aquesta manera de caracteritzar i d'unificar els tres temps em sembla molt suggestiva; tal vegada, l'aspecte més discutible del plantejament d'Agustí és acabar pensant el present com a mer trànsit entre passat i futur i, per tant, com a secundari: “L'atenció present traspassa el futur al pretèrit, creixent el pretèrit per la minva del futur, fins que per la consumpció del futur tot és pretèrit.”¹² Agustí posa l'exemple d'una de les cançons o dels càntics que sé i que em dispo a recitar: abans de començar la meva expectació s'estén a tot el càntic. Després, quan ja n'he recitat un tros, la meva atenció s'estén cap a la memòria, per allò que ja he cantat, i continuo expectant —atent— envers allò que encara he de recitar. El present és l'atenció al lloc pel qual el futur passa a pretèrit. A mesura que vaig recitant, minva l'expectació i creix la memòria.¹³

Dels exemples que hem posat i també d'aquest que posa Agustí, se'n pot inferir que la separació entre passat, present i futur no és quelcom de clar i, per descomptat, quelcom que s'hagi d'agafar com a dogma. Més aviat es fa avinent advertir-ne la intrínseca vinculació.

11. Agustí, *Confessions*, llibre XI, cap. XX.

12. Agustí, *Confessions*, llibre XI, cap. XXVIII.

13. Aquí toquem un dels punts que també ha reflexionat Heidegger. Però en el cas de l'autor alemany, la preocupació està a aconseguir precisament compensar el privilegi de la presència del present, i ho fa anant cap a la donació del temps, cap a l'ofertament, que també reserva. Pensar és un do que escapa a la presència del present: això és també el que intenta Derrida seguint a Heidegger.

L'excel·lència d'algunes creacions artístiques procedeix de la virtut que tenen de revelar el que normalment no veiem. Molt relacionada amb el que ara estem explicant, paga la pena referir-nos a l'escultura de la *Pietà* de Michelangelo: la Mare de Déu està representada com si fos molt jove, i als seus braços, el cos del seu fill mort. Passat, present i futur es troben condensats en aquesta imatge desbordant: el passat de la mare amb el seu fill petit als braços —la mare encara és la mare jove que havia estat—, el present de la mare trista per la crucifixió i mort del seu fill, i el futur que s'obre a partir d'aquest fet extraordinari (vida marcada per aquesta pèrdua, però tal vegada quelcom més, encara no conegut, tot just pressentit). Tragèdia present, memòria del passat, obertura de futur. Són els tres presents del present de la imatge, per això mateix desbordant, inquietant, reveladora.

Ara bé: si no hi ha un present aïllat, com podem entendre la mena de consells que, per exemple, donaven Epictet i Marc Aureli insistint a delimitar el present i aplicar-se només al present i a les coses que es tenen entre mans, tot despreocupant-nos del futur? És possible fer-ho? Com delimitar el present? I com atendre només als actes presents? És fàcil de delimitar una acció? Hom pot dir: ara estic passejant, o ara estic menjant, i per tant és això l'únic que ara importa. Però tal vegada aquestes accions no han estat anticipades pel desig, per la previsió o per la necessitat?; des de quan han estat expectades i per tant han començat?

M'inclino a pensar que en el vell consell estoic convidant-nos a viure el present s'ha de veure més una intenció que no pas una indicació concreta; el que es recomana, més que limitar, és intensificar i no voler abastar massa. Segur que és bo cenyir-se al present. Però no pas en el sentit de menystenir passat i futur. Atendre al present no vol dir posar-se reixes i sentir-se presoner. Cenyir-se al present és la millor manera d'aconseguir que l'ànima no es dispersi; cenyir-se al present és tenir cura de l'ànima i proporcionar-li un àmbit per viure. Si s'entén així, aleshores és indiscutible que cenyir-se al present és la millor manera de viure. De la mateixa manera que no es pot viure en la intempèrie ni a tot arreu alhora, sinó que el viure necessita de la llar, el present ha de ser habitable i per ser-ho convé que no sigui massa extens: l'ànima s'ha de trobar no en el buit ni en l'excés, sinó tenint cura del més proper.

Una de les raons per les quals als adults els passa el temps més de pressa que als infants té a veure amb l'abast de l'horitzó que s'obre. Mentre

els infants tenen un present més proper i abastable, els adults comencem a posar la línia de l'horitzó massa enllà, a any i anys vista: les vacances de l'any vinent, comprar una casa, acabar de pagar la hipoteca, jubilar-se..., de ben segur terminis excessius, i després ens queixem que el temps passa volant, quan, en aquest cas, som nosaltres els culpables que ho faci tan de pressa.

Així, viure el present esdevé la manera adient perquè l'ànima no es perdi a si mateixa, o no s'evadeixi en uns massa indefinits "passats" o "futurs". Cenyir-se al present no és tancar-se ni ignorar sinó concentrar-se. I, fixem-nos-hi: no és tancar-se perquè, en la cura del present, s'hi descobreix el passat i el futur. Però el moviment és aquest: la cura del present fa "present" també les altres dimensions, i no és que, ja de bell antuvi, fugim del present i, perdent-lo, ens perdem nosaltres mateixos i les nostres possibilitats. Vist d'aquesta manera, la cura del present no és presentisme ni aposta per la immediatesa, ni és cap disminució o empobriment, ans al contrari, enriqueix les nostres possibilitats i ens en fa més capaços.

El present, doncs, no és un segment i, per tant, atendre al present no és resseguir meticulosament tots els punts de la línia, d'un extrem a l'altre. Viure no és anar d'un punt a un altre, amb una mena de moviment local, com el d'anar d'una plaça a una altra; viure és atendre i concentrar-se en quelcom que, si convé, ja s'estirarà cap a l'ahir o cap al demà. Solem referir-nos a la vida d'algú amb dates que delimiten un segment, del dia del naixement al dia de la mort (per exemple: G. Pascoli, 1855-1912). Però la vida no es viu com un trajecte entre aquests dos punts. La vida... simplement es viu: i pot viure's d'una manera molt dispersa i evadida, o pot viure's de manera més atenta al regal del present. Precisament per això, el més important no és que el segment sigui el més extens possible sinó, com diu Montaigne, l'atenció que s'hi posa: "algú pot haver viscut llargament i, tanmateix, haver viscut poc; presteu-li tota l'atenció mentre en gaudiu. Depèn de la vostra voluntat, no del nombre d'anys, que hagueu viscut bastant".¹⁴

14. Montaigne M., *Assaigs I*, cap. XX, Barcelona, Proa, 2007, p. 165.

Del present al moment

Ara bé, paga la pena advertir que, amb tot això, el pes es desplaça del temps a l'atenció. En "atendre al present" l'important és "atendre", perquè "present" aquí és gairebé innecessari i, en qualsevol cas, imprecís. La fórmula "viu el present" (que no deixa de tenir quelcom d'angoixant perquè sembla com si haguessis d'atrapar quelcom que s'escapa) es pot substituir o almenys interpretar per "viu la situació", "estigues atent a allò que la situació demana o a allò a què et convida". Si algú interpreta una música emocionant l'ocasió que se t'ofereix és la de l'escolta i el gaudi; si hi ha algú que necessita ajut, el que la situació fa és dirigir-te una interpel·lació, una sol·licitud d'auxili. Per rebre l'oferiment o la crida, l'atenció ha d'agafar la forma de la disponibilitat. No costa gaire adonar-se que l'actitud i l'oportunitat es condicionen i es possibiliten. Només perquè hi ha atenció i disponibilitat hi pot haver oportunitat (només perquè hi ha obertura hi ha rebuda).

Viure el present no és córrer darrere del temps que passa, sinó atendre l'oportunitat que es presenta. La disponibilitat i l'atenció fan que els moments menys "extraordinaris" puguin ser, nogensmenys, els més "rics".

Paradoxalment, viure el present acaba significant deixar de banda el temps com a mesura, el temps com a continent, i fins i tot el temps com a durada, per fixar-se, posar-se en les coses i les situacions, per viure-les. La disponibilitat per al moment requereix no projectar en excés, no planificar-ho tot, deixant espai per al que se'ns pugui presentar. A bon compte, d'això se'n pot dir "flexibilitat", però potser també "generositat", car es tracta de, sense deixar de planificar i projectar les nostres intencions, fer-ho de tal manera que quedi prou espai per a la invitació, per a la visita, per a la interpel·lació del món i dels altres. L'egoisme coincideix amb el domini absolut de la planificació: els extensos i nombrosos plànols que elabora l'*ego* deixen al marge les invitacions que procedeixen de la unitat de cada moment.

Hem passat del *carpe diem* a l'*atén al present* i d'aquí passem ara a l'*atén al moment*. En aquest assaig de concreció, cal un petit pas complementari, aquell que, per acabar de treure la pressa i el manament que hi ha en el *carpe diem*, abandona l'ombra de l'imperatiu i només gosa convidar. Una invitació a rebre la invitació. *Atent al moment* s'ha de dir amb to d'in-

vitació i no pas de mandat. I de vegades, si no te'l dius a tu mateix, sinó als altres, ni tan sols amb invitació explícita, només un circumloqui o un gest que mostri la invitació. En contrast amb la bondat de la invitació, hom queda perplex davant de tanta retòrica alliçonadora, de tants rostres d'autoritats falses i ridícules, i de tanta pseudociència psicològica fonamentada en el no-res.

El moment, a diferència de la durada, no és més o menys extens, sinó intens; no es mesura en amplada, sinó que es percep en més o menys profunditat; es replega sobre si, i el “sentit” es troba en ell mateix, i no pas en una sèrie llarga o fins i tot indefinida en què està inserit. Tenir el sentit en si mateix és una manera de ser “infinit”; i precisament per això hi ha una serenitat adequada i provinent del moment que no es troba en la mera extensió temporal. L'oportunitat del moment és una estança i no un recorregut, i tan sols amb una mica de sort, una estança acollidora.

El temps que fa

D'entrada, sembla que el temps atmosfèric —els fenòmens climatològics— no té a veure amb el temps que passa i que mirem de mesurar amb els rellotges (temps cronològic i cronomètric). A més a més, el fet d'usar una mateixa paraula per a ambdós podria ser només una casualitat perquè en d'altres idiomes n'hi ha dues de ben diferenciades: *Time-Weather*, en anglès, o *Zeit-Wetter*, en alemany. Això no obstant, crec que la relació hi és, i de tan òbvia pot passar sense que hom se n'apercebi. Tant el temps que passa com el temps que fa estan relacionats amb el que passa a dalt, al cel. Així es dona la informació meteorològica: hi ha boires, plou, fa sol, fa vent, neva...; tot depèn de com estigui el cel i de què en caigui. I ja hem explicat que, del temps que passa, l'indicador primordial és el dia, el moviment del sol a la volta del cel.

Però aquesta no és només una coincidència espacial: el temps que fa i el temps que passa mostren el seu lligam precisament en el *moment*. El temps que fa és una indicació del moment, és a dir, de l'oportunitat del moment (buscar una bona ombra si fa molt de sol, agafar el paraigües si s'ha de sortir de casa plovent...). Quantes vegades hem trivialitzat el fet que la gent estigui tan atenta a les previsions meteorològiques —als espais informatius sobre el temps! Tanmateix això no n'és, de banal. Que la filo-

sofia s'hagi interessat pel temps que passa, mentre que la gent del carrer s'interessi més pel temps que fa, em decanto per pensar que és més aviat una limitació de la filosofia. L'atenció al temps que fa és també un camí per reflexionar sobre el temps que passa. El temps meteorològic depèn del cicle estacional, el qual —també ho hem vist— és, després del dia, l'altre indicador natural del pas del temps.

Així, doncs, “quin temps fa?” és una pregunta per l'estat atmosfèric, però és ensems una pregunta pel tipus de moment, per l'especificitat de la situació: “quins temps fa?” porta a: “què convé fer ara?”, “a què ens podríem dedicar ara?”.

Moments, estacions, diferències

Malgrat la monotonia en què una persona pot estar immersa, el present és sempre una invitació a viure la diferència: menjar, treballar, parlar, caminar, descansar, llegir... Els moments del dia són com les estacions però a una escala més petita. Moments i estacions conviden a accions diverses, fins i tot, en el cas de les estacions, a diferents maneres de viure; que determinats pobles indis tinguessin campament d'hivern i d'estiu n'és un bon exemple. L'hivern convida —sobretot cap al tard— a recollir-se dins de casa —antany, a la vora del foc; la primavera, en canvi, a sortir... Naturalment, l'estació no crida a tothom de la mateixa manera, per això no s'han de donar receptes, només posar exemples. La diferent llum de cada estació inspira de manera diferent el pintor.

L'estació és com un moment “ampli” i, en conseqüència, una oportunitat i una invitació també àmplies. Així com cal estar atent al que demana un moment, cal estar atent a no endarrerir-se ni avançar-se al que demana l'estació: no és bo plantar a “deshora” —quan el bon moment ja ha passat o encara ha d'arribar—; no és bo pescar fora d'estació o de “temporada” —quan és moment de reproducció o quan les cries són encara massa petites...; tampoc és convenient invertir l'ordre de les coses i “fer Pasqua abans de Rams”.

Tal com ho explica el sinòleg François Julien,¹⁵ els xinesos, poble eminentment agrícola, han tingut molt accentuada l'experiència estacional.

15. Julien, F., *Du “temps”. Éléments d'une philosophie du vivre*, Paris, Grasset, 2001.

Com que no disposen —segurament perquè no n’han tingut necessitat— d’un concepte abstracte de temps com el nostre, és molt suggestiu comprovar que quan es varen trobar amb aquest concepte occidental el varen traduir per “entre-moments”; enginyosa fórmula amb la qual reconduïen el concepte de temps a la seva experiència concreta: la dels bons moments estacionals. Com s’ha d’entendre l’entretemps, per exemple, quan dius, “posa’t roba d’entretemps”? Doncs com el moment intermedi a dos moments molt més específics i determinats. Sí que és cert que justament per aquesta situació intermèdia, l’entretemps ajuda a experimentar la durada: l’interval que va d’un moment significatiu a un altre. Es podria dir que l’entretemps s’acosta al *mentrestant* de l’acció: “mentrestant et duteixes he preparat l’esmorzar”. El “mentre” ve determinat per un “fins que”: “fins que no ho vaig arreglar, vaig estar treballant de valent”. El propòsit de l’acció determina l’especificitat del “mentrestant” previ.

L’ésser estacional minva a conseqüència de la vida urbana de les societats postindustrials. S’escampa un moment homogeni —sense diferències— i, per tant, cada cop menys moment. Portem el mateix mode de vida al llarg de tot l’any; la globalització tecnològica fa que anem amunt i avall, que mengem maduixes a l’hivern i que s’esquii a l’estiu, fem el mateix, consumim el mateix, percebem el mateix... Això no obstant, la dissolució de les estacions és quelcom que encara valorem com a pèrdua. Sabem perfectament que és millor que la vida sigui variada i rítmica que no pas monòtona, monocroma i homogènia.

La porta de l’oportunitat

El present se’ns defineix, doncs, com a moment, i el moment, com a oportunitat. D’aquí el concepte grec de *kairós*, que se sol traduir per “moment oportú”. Però igualment interessant és també l’etimologia llatina: “oportú” ve de porta, i de port. Es deia del vent que menava a bon port. *Oportunitat* significa, doncs, ‘trobar la porta’, ‘entrar bé a port’. Ens trobem al bell mig d’una temàtica clàssica, que connecta amb la nostra més profunda experiència de la vida. Viure no és fàcil, com tampoc no ho és trobar la porta o entrar en el port. En cito dues referències prou conegudes: una de bíblica, l’altra de la mitologia grega. “Però és estreta la porta i dur el camí que condueix a la vida, i són pocs els qui el troben”, es llegeix a

l'evangeli de Mateu.¹⁶ De la mitologia grega tenim els relats del pas de les Simplègades o de la Porta del Sol. Aquesta és part de la història: Jàson i els argonautes van trobar Fineu, un endeví a qui els déus havien imposat un càstig doble per haver revelat als mortals els seus secrets: no solament l'havien deixat cec sinó que, a més, l'havien condemnat a viure turmentat per les Harpies, monstroses aus amb cap de dona que li arrabassaven i li embrutaven amb excrements les abundants viandes parades davant seu cada vegada que es disposava a menjar-se-les. Càlais i Zetes, els dos fills alats de Bòreas, el vent del nord, van perseguir-les fins a aconseguir el seu solemne jurament de deixar de fer sofrir Fineu. Aquest, a canvi del favor, els va aconsellar la manera de passar les Simplègades, unes enormes roques flotants que obrien i tancaven l'entrada al Ponto Euxino ("mar acollidor", avui Mar Negre). En arribar-hi, seguint les instruccions de l'endeví, els argonautes van deixar anar un colom que va aconseguir travessar-les perdent tan sols una ploma de la cua. De la mateixa manera, l'Argo va reeixir a passar amb la pèrdua d'un post de la popa. Des d'aleshores, les Ciànees van restar immòbils.

Estar atent a l'oportunitat vol dir aprofitar el bon moment per traspassar el llindar del portal. Només aprofitant el moment oportú es trobarà l'accés, la porta d'entrada. De vegades, el moment és únic. Només un era el moment per passar les Simplègades, si es perdia ja no es podria entrar mai més.

Aprendre l'oportunitat de l'instant és aprendre el moment adequat per fer alguna cosa, per accedir a un lloc, per fer un pas, o per mirar amunt... Aprendre l'oportunitat de l'instant és adonar-se de quina és la porta que en aquell moment i aquella circumstància s'ha de creuar. Però —ja se sap—, tot té la seva perversió. Una cosa és estar atent a l'oportunitat (amament a la invitació o demanda del moment) i, una altra, l'oportunisme, que n'és una degradació. L'oportunisme és l'interès egoista per les portes falses, per les de l'aparença, per les del guany sense esforç, per les de l'èxit sense ànima. Les portes de l'oportunisme, més que entrades són sortides, mentre que les de l'oportunitat són portes cap a dins: no porten a l'aparador sinó al cor de la vida.

16. Mateu 7, 14.

També el present del cansament i la distracció

L'excursió ens duu, tot tancant el cercle, de nou cap al present. Què és el present? —ens demanàvem en començar. Present de l'atenció, l'oportunitat i l'acció: així se'ns ha mostrat fins aquí. Atendre al que es presenta, veure quina és la invitació o l'oportunitat i actuar adequadament, fer el que cal. Però això no ho és encara tot.

El dia a dia de la vida implica un esforç i, per tant, un cansament, una fatiga. Això no és un aspecte circumstancial o afegit a l'existència, sinó un tret intrínsec a l'existència mateixa. En general, costa llevar-se als matins, encetar la setmana, tornar-hi després de vacances. Costa, sobretot, posar-s'hi —quan es porta una mica d'embranchida ja costa menys. Tanmateix, que viure costa i demana esforç és una obvietat. Per què, si no, hem de descansar? Per què el repòs de cada dia? Doncs bé: el que costa de l'existència és el *present*. És l'ara del present que comporta lassitud. Fins i tot, en podríem treure d'aquí una bona definició. Què és el present? L'esforç i el cansament de l'ara. És ara que haig d'endreçar la casa, de trobar-me amb algú, d'anar a algun lloc, d'enllestir un encàrrec, etc. El treball, l'alienació, la despesa energètica..., no s'expliquen només per la dimensió econòmica, cal també passar a la ulterior dimensió existencial. És a dir, el cansament de l'existència no es redueix al cansament particular d'una feina o d'una situació determinada, és el cansament de viure mateix. Lassitud inevitable, només oblidada durant el somni o en l'evasió cap a la inconsciència que proporciona la droga. No és justament a això a què ens referim amb l'expressió “el pes de l'existència”? L'existència pesa (i ens cansa) àdhuc al marge de tota càrrega concreta que després hi puguem afegir (l'estudi, la feina, la malaltia, el conflicte...).

No hi ha present sense algú a qui se li demana l'esforç de l'ara. En aquest sentit, el present detura el temps indefinit pel fet de ser l'ara viscut de l'esforç. El present no es redueix al mer “flux del temps que passa”; és vida concreta i moviment personal.

La fatiga de l'existir no està renyida amb el goig i el gaudi; ambdós la pressuposen. Hi ha gaudi perquè ja en el punt de partida hi ha lassitud. Perquè l'ara del present és esforç, el present pot ser també goig i satisfacció. A conseqüència del cansament provocat per l'atenció i l'acció, prenen sentit la distracció i l'evasió. De fet, la distracció és una mena d'evasió, i el

perill que de debò comporta rau en la desmesura: quan la distracció esdevé no pas el complement de l'esforç del dia a dia, sinó allò que omple el dia; perill, doncs, que tot present sigui present d'evasió.

Els “bons” mites i els “bons” contes actuen com a pal·liatius que permeten als homes viure malgrat l'esforç, les dificultats i els tràngols de la vida. Els espectacles i les celebracions poden tenir un paper similar als mites. Són quelcom que ens porta fora del temps que passa i fora, també, de l'esforç que demana el present. Hi ha un espai o unes formes que se sostenen al temps: estadis de futbol, cinemes, discoteques... Mircea Eliade, per parlar precisament d'aquesta evasió del pas del temps i de l'esforç i les exigències del present, usa l'expressió de “temps concentrat”: “Hom ho comprendrà millor si s'observa de prop les dues principals vies d'«evasió» utilitzades per l'home modern: l'espectacle i la lectura (...). Ambdues tenen en comú que es desenvolupen en un «temps concentrat», d'una gran intensitat, residu o succedani del temps magicoreligiós. El «temps concentrat» és igualment la dimensió específica del teatre i del cinema.”¹⁷

A vegades de la distracció se'n diu “passar l'estona”. És com si es pensés el següent: el temps ha de passar, i puc preocupar-me, neguitejar-me, angoixar-me, avorrir-me..., o puc buscar una manera de “passar l'estona”. El fet de “passar l'estona” no pretén la realització d'un projecte, no busca l'èxit en una determinada empresa...; pròpiament no té objectiu, a part del mateix “passar l'estona”. La diferència entre que el temps passi i passar l'estona està en el fet que darrere de passar l'estona hi ha decisió i, per tant, un subjecte actiu —encara que sigui en la seva mínima expressió.

Passar l'estona s'assembla, però no coincideix, amb “matar el temps”. Efectivament, matar el temps és omplir un buit: cal fer alguna cosa o distreure's amb no sé què per tal d'emplenar el buit o el no-res que tenim davant. (Un petit divertiment terminològic: no té res a veure “matar el temps” amb “temps mort”: mentre que si es mata un gall, es té un gall mort; si es mata el temps no es té un temps mort. El temps mort fa referència a pausa, treva, parèntesi, o aturada en el transcurs d'un joc, d'una guerra...).

Passen l'estona els avis asseguts a l'ombra d'un portal. Ja no tenen gaire temps d'acció i de projectes (ja no tenen gaires coses a fer), de mane-

17. Eliade, M., *Mythes, rêves et mystères*, París, Gallimard, 1957, p. 34.

ra que, en bona part, el temps present o bé és d'espera o de distracció. No busquen el portal ni el travessen, *s'hi estan*; s'assemblen als estoics, als del pòrtic. I com passen l'estona? Doncs, simplement, mirant el que passa: qui passa, què passa, què es veu i què se sent a dir, quin temps fa. La conversa sobre el que passa esdevé una forma de passar l'estona. A la vellesa, el present de l'acció disminueix, deixant més espai per al temps de la distracció. Evidentment, també les edats de la vida tenen les seves oportunitats. No tot és oportú a qualsevol edat, i és bo saber-ho, per evitar frustracions innecessàries. Ben segur que hi ha una saviesa de la maduresa i una altra de la vellesa, i no coincideixen. Una cosa és mantenir certes il·lusions i activitats, i l'altra no adonar-se de les noves invitacions del present. No pas per agafar-la literalment, però també aquí podem aprofitar-nos de la reflexió de Montaigne: “Tot l'alleugeriment que trobo en la meua vellesa és que esmorteïx en mi molts desigs i cures que omplen la vida, com són els relatius al curs del món, les riqueses, la grandesa, la salut, la ciència i la meua mateixa persona. Hi ha qui aprèn a parlar quan hauria d'aprendre a callar per sempre. L'estudi pot prolongar-se, però no l'escolania. Nècia cosa és un vell lletrejat.”

Dic que no cal prendre-ho literalment. La idea és que si correspons al que es presenta, el resultat és més grat i més harmoniós. Per això cal veure realment què es presenta —quin és el present— i, aleshores, fer l'adequat. Aquesta ha estat, en definitiva, la nostra lliure reinterpretació del *carpe diem*: atendre el que es presenta i fer l'adequat. Qui n'és capaç, experimenta, com el vell Montaigne, un alleugeriment asserenador, una pau íntima fruit de l'harmonia o de la justícia d'haver-se *ajustat*, d'haver-se avingut.

Ens ha quedat un fil per lligar —o més d'un!—: a banda de tot el que hem dit, el present és també present de l'espera i de l'esperança perquè, efectivament, vivim esperant.

MEMÒRIA DE L'IREL-ISCR
DEL CURS 2014-2015

I. Història

L'Institut Superior de Ciències Religioses de Lleida - IREL fou erigit per la Congregació per a l'Educació Catòlica de la Santa Seu el 22 de maig de 1996 i està vinculat a la Facultat de Teologia de Catalunya.

L'Institut es va crear a partir de l'Escola Diocesana de Teologia de Lleida que existia des de l'any 1975, que fou transformada l'any 1992 en la Fundació Autònoma Institut de Recerca i Estudis Religiosos de Lleida - IREL, dedicada a promoure i fomentar el diàleg fe-cultura, especialment el diàleg institucional amb la Universitat de Lleida i a la formació permanent dels agents de la pastoral. Per aquesta raó l'Institut Superior s'anomena, també, IREL.

L'any 2008 es publica la Instrucció de la Santa Seu sobre els Instituts Superiors de Ciències Religioses, de la Congregació per a l'Educació Catòlica, dels Seminaris i dels Instituts d'Estudis, que obliga a una refundació dels ISCR. El dia 13 de març de 2010 el senyor bisbe de Lleida, Monseñor Joan Piris i Frigola, signa el Decret d'erecció de l'ISCR-IREL, així com els nomenaments dels professors estables, i el dia 15 de març se signa el nou conveni de vinculació amb la Facultat de Teologia de Catalunya.

L'IREL, a banda del conveni amb la Facultat de Teologia de Catalunya, té convenis signats amb la Universitat de Lleida, amb la Fundació Pública de la Diputació de Lleida Institut d'Estudis Ilerdencs, amb la Fundació Joan Maragall-Cristianisme i Cultura, i la Fundació Lluís Espinal-Cristianisme i Justícia de Barcelona, amb Càritas Diocesana de Lleida, amb la Fundació Verge Blanca-Escola de l'Esplai de Lleida i amb la Direcció General de Serveis Penitenciaris i Rehabilitació del Departament de Justícia de la Generalitat de Catalunya, amb la Diòcesi de Solsona, amb l'Institut de Ciències de l'Educació de la Universitat de Lleida i amb el Museu de Lleida: Diocesà i Comarcal.

II. Estructures i persones

D'acord amb els estatuts de Fundació Autònoma de la diòcesi de Lleida, l'Institut de Recerca i Estudis Religiosos de Lleida-IREL, el Consell d'Institut exerceix les funcions de Patronat, i pren les decisions adients que li competeixen de l'Institut Superior de Ciències Religioses de Lleida, vinculat a la Facultat de Teologia de Catalunya.

L'Institut Superior de Ciències Religioses ha anat consolidant aquestes estructures orgàniques de govern: el Consell d'Institut, màxim òrgan de govern, i el Consell permanent de l'Institut, d'acord amb els seus estatuts, aprovats per la Facultat de Teologia de Catalunya, segons les instruccions vigents de la Santa Seu. També, el Consell Assessor de l'IREL, integrat per representants de diverses delegacions diocesanes, pels coordinadors de les quatre àrees de treball del bisbat de Lleida, per representants de la Universitat de Lleida, i altres institucions de l'àmbit de la cultura de la ciutat de Lleida, exerceix la seva tasca d'assessoria i d'acompanyament de les decisions preses en els òrgans competents.

La gestió ordinària ha estat realitzada pel Consell Tècnic, el Consell d'Institut i l'Equip Directiu de l'IREL. Ha funcionat, també, l'equip dels delegats dels estudiants, diplomatura-grau, llicenciatura-màster, Departament de Pastoral Aplicada, i han tingut la participació que s'escau en el Consell d'Institut.

També en aquest curs han completat els seus estudis vuit alumnes de la disetena promoció de batxillerat en Ciències Religioses i tres alumnes de la tretzena promoció de llicenciats i llicenciades.

President: Mons. Dr. Joan Piris i Frígola, bisbe de Lleida.

Consell tècnic de l'IREL

Llicda. Carme Agustí, pedagoga

Dra. Maria Pau Cornadó, filòloga

Llic. Salvador Escudé, filòleg

Dra. Montserrat Esquerda, metgessa

Llic. Josep M. Forné, filòsof

Dr. Manuel Lladonosa, historiador

Dr. Josep Martí, filòsof
Dr. Josep Pifarré, psiquiatre
Dr. Ramon Prat, teòleg
Llic. Ramon Reig, arquitecte
Llic. Carles Sió, filòsof
Dra. Marta Trepà, psicòloga (substituïda per la Llicda. Mar Pérez Díaz)
Dr. Joan Viñas, cirurgia

Equip directiu de l'IREL

Director: Dr. Ramon Prat
Vicedirector: Llic. Ramon M. Reig
Secretari i Coordinador general: Llic. Carles Sió
Cap d'estudis: Dr. Josep Galceran
Secretària relacions exteriors: Llicda. Josefa Camps
Secretària de direcció: Sra. M. José Calvo
Administració general: Sr. Santiago Lapeña
Suport docent: Llicda. Carme Agustí i Dr. Laureano Sánchez
Cap de publicacions: Llic. Amadeu Bonet
Grup Amics de l'IREL: Llicda. Francesca Agustí (substituïda pel Llic. Cándido Sánchez)
Manteniment: Llic. Cándido Sánchez

Consell d'Institut de l'ISCR

Sr. bisbe de Lleida: Mons. Joan Piris Frígola
Degà-President de la Facultat de Teologia de Catalunya: Dr. Armand Puig Tàrrach (Delegat del Degà-President al Consell d'Institut: Dr. Enric Cortès Minguella)
Director de l'IREL: Dr. Ramon Prat Pons
Vicedirector: Llic. Ramon M. Reig Massana
Professors estables:
 Dr. Enric Cortès Minguella
 Dr. Francisco Cabrero Pico
 Dr. Gerard Soler Quintillà
 Dr. Josep Martí i Cristófol
 Dr. Ramon Prat i Pons

Dr. Jaume Pons Bosch
Dra. M. Antònia Mateus Gorgues
Dr. Jesús Moral Barrio
Dr. Laureano Sánchez Castillo

Representants dels professors no estables:

Dr. Josep Galceran Nogués
Llicda. Mar Pérez Díaz

Representants dels alumnes:

Sra. Èlia Luque Boleda
Sra. Antònia Peris Llorens

Secretari: Llic. Carles Sió Roca

Consell Permanent

Delegat de la Facultat de Teologia: Dr. Enric Cortès

Director: Dr. Ramon Prat

Vicedirector: Llic. Ramon M. Reig

Representant professors estables: Dr. Josep Martí

Representant professors no estables: Dr. Josep Galceran

Representat dels alumnes: Sra. Antònia Peris

Secretari: Llic. Carles Sió

Consell Assessor de l'IREL

Mn. Josep Anton Jové, vicari de Pastoral de la diòcesi de Lleida

Dr. Enric Cortès, delegat de la Facultat de Teologia de Catalunya

Dr. Joan Biscarri, delegat de la Universitat de Lleida

Llic. Josep M. Forné, representant Fundació Joan Maragall

Llicda. Teresa Gené, delegada del bisbat de Solsona

Sr. Joan Carles Nicuesa, delegat d'Apostolat Seglar

Llicda. Caritat Mercadé, delegada de Missions

Dr. Josep Ramon Saura, president de la Fundació Verge Blanca

Llic. Josep Ramon Vidal Goday, representant de l'Escola de l'Esplai

Dr. Laureano Sánchez, director del DPA

Llic. Cándido Sánchez, delegat de Pastoral Penitenciària

Llic. Xavier Navarro, delegat de Pastoral de Joventut i vocacions

Sra. Trinidad Catalán, delegada de Catequesi

Dra. Montse Esquerda, delegada de Pastoral de la Salut
 Llic. Lluís Sallán, delegat d'Ensenyament del bisbat de Lleida i cap de l'àrea de formació
 Sr. Emili Reimat i Sra. Tesa Corbella, delegats de Pastoral de la Família
 Dra. Sílvia Miquel, delegada de la Pastoral Universitària
 Dr. Rafael Allepuz, president de Justícia i Pau de Lleida
 P. Lluís Tarazón, delegat de Pastoral Obrera
 Llicda. Francesca Agustí, delegada d'Ecumenisme i diàleg interreligiós
 Mn. Carles Sanmartín, delegat de Pastoral Caritativa i Social; responsable de l'Àrea d'Acció Caritativa i social
 Dr. Gerard Soler, delegat de Litúrgia i cap de l'àrea de Litúrgia i d'Espiritalitat
 Sra. Mònica Cabezuelo, responsable area "Gaudium et Spes" i evangelització
 Dra. M^a. Antònia Mateus Gorgues, directora del col·legi episcopal Mare de Déu de l'Acadèmia

Professorat de l'ISCR curs 2014/2015

El llistat alfabètic dels professors que han format part del claustre durant el curs 2014/2015 de l'Institut Superior de Ciències Religioses és:

Llic. Antoni Agelet	Llic. Josep M. Forné
Llic. Lluís Agustí	Dr. Josep Galceran
Dr. Rafael Allepuz	Llicda. Sara Galceran
Llic. Eloi Aran	Dr. Manuel Lladonosa
Llic. Xavier Batiste	Llicda. Montserrat Macià
Dr. Joaquín Blas	Dr. Josep Martí
Llic. Amadeu Bonet	Dra. Antonieta Mateus
Dr. Agustí Borrell	Llic. Manuel Mercadé
Llic. Àngel Briñas	Llic. Joaquim Mesalles
Dr. Joan Busqueta	Dr. Juan Jesús Moral
Llic. Alfons Bustó	Llic. Xavier Navarro
Dr. Francisco Cabrero	Dr. Joan Ordi
Dr. Ximo Company	Llic. Jordi Pardell
Llic. Salvador Escudé	Llic. Jaume Pedrós
Dra. Montserrat Esquerda	Dra. Teresa Peralta
Llic. Pere Fibla	Llicda. Mar Pérez

Dr. Josep Pifarré
Dr. Jaume Pons
Dr. Josep M^a. Porta
Dr. Ramon Prat
Llic. Joaquim Recasens
Llic. Lluís Sallán
Dr. Laureano Sánchez
Mn. Carles Sanmartín
Llic. Jesús Sans
Llic. Joan Ramon Saura
Llic. Jaume Sidera

Llic. Carles Sió
Dr. Rafael de Sivatte
Dr. Gerard Soler
Dra. Marta Trepap

Professors emèrits:
Dr. Joan Esquerda
Dr. Ferran Manresa
Dr. Jaume Montaña

III. Alumnat

El nombre d'estudiants matriculats durant el curs 2014-2015 a l'Institut Superior ha estat de 232 alumnes, 168 dels quals compleixen els requisits per a ser alumnes ordinaris.

També cal esmentar un augment significatiu d'alumnes convidats que cursen assignatures per a obtenir la DECA, segons la distribució entre SA-FOR, IREL i Facultat de Ciències de l'Educació, dels quatre blocs amb els continguts preceptius decretats per la Conferencia Episcopal Española. Així mateix, hi ha hagut alumnes que s'han acollit, havent acabat el Grau de Magisteri, a la possibilitat de cursar els quatre blocs a l'ISCR.

Nombre d'alumnes matriculats 2014/2015:

—alumnes ordinaris	168
—alumnes extraordinaris	23
—alumnes DPA	12
—animadors de comunitat	29
TOTAL	232

IV. Instal·lacions

Les instal·lacions de què disposa l'Institut estan ubicades en una de les tres ales de l'edifici del Seminari Diocesà de Lleida (C/ Canonge Brugulat, 22), segons l'acord signat entre el Seminari Diocesà de Lleida i l'Institut Superior.

Més en concret, l'Institut disposa de:

- capella
- biblioteca (s'han reintegrat tots els volums ubicats fins ara a la catedral)
- dues aules grans amb capacitat per a seixanta i setanta-cinc alumnes amb canó projector i ventilació fixos, així com cortines i parallums davant la pantalla de projecció
- una aula mitjana amb capacitat per a quaranta alumnes, amb projector
- una aula petita amb capacitat per a vint alumnes
- una sala d'actes, amb capacitat per a seixanta-cinc persones, amb pantalla, projector i sistema de cortinatge per a la regulació de la il·luminació externa
- una sala d'estar i una sala per a seminaris i tutories
- despatx de direcció
- despatx de cap d'estudis
- sala de juntes
- despatx de suport docent i coordinació general
- despatx de secretaria tècnica i atenció a l'alumnat, amb sistema d'aire condicionat
- despatx de secretaria de direcció, amb sistema d'aire condicionat
- sala de pastoral universitària
- espai de materials i arxiu
- circuit tancat de televisió, per a conferències amb molta afluència de públic
- serveis en les diferents plantes
- tots els accessos per a discapacitats físics des de l'exterior fins a tots els espais
- connexió de fibra òptica de 100 Mb

La biblioteca ha seguit el seu curs prestant el seu servei amb tota normalitat. La planta baixa de l'edifici del seminari preparada per acollir els llibres que eren a la catedral, gaudeix ara d'aquest patrimoni, podent-se

comptabilitzar 90.000 volum i una hemeroteca amb gairebé un centenar de revistes. Cal comentar la total normalitat i el bon acolliment que han tingut els alumnes de l'IREL a les biblioteques de la Universitat de Lleida, així com també l'han tingut els alumnes de la UdL pel conveni signat.

V. Matèries impartides en el curs 2014/2015 (ordre assignatures)

<i>Codi</i>	<i>Cognoms</i>	<i>Nom</i>	<i>Assignatura</i>	<i>Codi</i>	<i>Cr.</i>
265	Borrell	Agustí	Cartes apostòliques	GSE09	4
352	Forné Febrer	Josep M ^a .	Cicle de conferències "L'amor"	26S01	3
270	Galceran Nogués	Josep	Ciència i fe	MTM03	4
351	Ordi Hernández	Joan	Cristologia	GTF05	6
362	Sans Comte	Jesús	Curs d'espiritualitat teresiana	26S10	3
354	Allepuz Capdevila	Rafael	Curs Fe i justícia "Una altra comunitat més justa"	26S12	3
364	Sió Roca	Carles	Curs ICE-UdL-IREL "El benestar docent (III): les relacions docents"	26S07	4
269	Moral	Joan J.	Diàleg interreligiós	MTM02	4
263	Cabrero	Francisco	Eclesiologia	GTF07	6
264	Pedrós Solé	Jaume	Ecumenisme	GHE01	2
356	Sánchez Castillo	Laureano	ERE - didàctica de la religió a l'ESO i el Batxillerat	26S04	3
355	Sánchez Castillo	Laureano	ERE - didàctica de la religió a Infantil i Primària	26S03	3
258	Pérez	Mar	Evangelis sinòptics i fets dels apòstols	GSE07	6
271	Lladonosa	Manuel	Fe i cultura	MTM04	2
273	Busqueta	Joan J.	Història de l'Església a Catalunya	MAP01	4

<i>Codi</i>	<i>Cognoms</i>	<i>Nom</i>	<i>Assignatura</i>	<i>Codi</i>	<i>Cr.</i>
365	Pedrós Solé	Jaume	Introducció al Nou Testament	GSE02	4
358	Turmo Gargallo	Daniel	Introducció a la lectura de la Bíblia i “Lectio Divina”	26S06	3
226	Prat Pons	Ramon	Introducció a la teologia i mètode teològic	GTF01	6
227	Sidera	Jaume	Introducció a l’Antic testament	GSE01	4
360	Forné i Febrer	Josep M.	IX jornades de filosofia moderna	26S08	1
272	Batiste	Xavier	Litúrgia i pastoral	MTP01	4
267	Pons	Jaume	Mariologia	GTF08	2
275	Pardell	Jordi	Matrimoni i família	MTP02	4
260	Fibla	Pere	Misteri de Déu	GTF06	4
274	Aran / Galceran	Eloi/Sara	Mitjans de comunicació de masses i pastoral	MAP02	4
266	Sallán	Lluís	Pedagogia de la religió	GFC01	4
261	De sivatte	Rafel	Pentateuc i històrics	GSE08	4
353	Prat Pons	Ramon	Seminari “L’atri dels gentils”	26S02	1
363	Recasens Murillo	Joaquín	Seminari d’espiritualitat franciscana	26S11	1
305	Prat / Galceran / Sió	Ramon / Josep / Carles	Síntesi teològica - escrit	GST02	2
304	Prat / Galceran / Sió	Ramon / Josep / Carles	Síntesi teològica - oral	GST01	2
348	Mercadé Melé	Caritat	Teologia de la missió	MTM01	4
262	Briñas	Àngel	Teologia espiritual	GTM04	4

<i>Codi</i>	<i>Cognoms</i>	<i>Nom</i>	<i>Assignatura</i>	<i>Codi</i>	<i>Cr.</i>
257	Navarro Llesta	Xavier	Teologia fonamental	GTF04	6
361	Pelegrí	Xavier	Vida creixent 2014/2015	26S09	2
357	Bonet Boldú	Amadeu	Xarxes socials i evagelització (II)	26S05	2

<i>Assignatura</i>	<i>Codi assignatura</i>	<i>Ordinari</i>	<i>Convidat</i>	<i>Extra-ordinari</i>	<i>TOTAL ALUMNES</i>
Cartes apostòliques	GSE09	23			23
Cicle de conferències “L’amor”	26S01	28	2	1	31
Ciència i fe	MTM03	12			12
Cristologia	GTF05	43	56		99
Xarxes socials i evagelització (II)	26S05	1		1	2
Vida Creixent 2014/2015	26S09	2		18	20
Curs d’Espiritualitat Teresiana	26S10	3			3
Curs Fe i justícia “Una altra comunitat més justa”	26S12	12	1		13
Curs ICE-UdL-IREL “El benestar docent (III): les relacions docents”	26S07	3	1		4
Diàleg interreligiós	MTM02	13		1	14
Eclesiologia	GTF07	45	63		108
Ecumenisme	GHE01	22	1		23

<i>Assignatura</i>	<i>Codi assignatura</i>	<i>Ordinari</i>	<i>Convidat</i>	<i>Extra-ordinari</i>	<i>TOTAL ALUMNES</i>
ERE- didàctica de la religió a l'ESO i el Batxillerat	26S04	9			9
ERE- didàctica de la religió a Infantil i Primària	26S03	5	4		9
Evangelis sinòptics i fets dels apòstols	GSE07	21	1		22
Fe i cultura	MTM04	11			11
Història de l'Església a Catalunya	MAP01	13			13
Introducció a la lectura de la Bíblia i "Lectio Divina"	26S06	8		2	10
Introducció a la teologia i mètode teològic	GTF01	24	26		50
Introducció a l'Antic testament	GSE01	14	1		15
Introducció al Nou testament	GSE02	21	23		44
IX Jornades de filosofia moderna	26S08	4			4
Litúrgia i pastoral	MTP01	12			12
Maria, model d'acolliment (II simposi Marià)	26S13	2			2
Mariologia	GTF08	22			22
Matrimoni i família	MTP02	15			15
Misteri de Déu	GTF06	21	1		22

<i>Assignatura</i>	<i>Codi assignatura</i>	<i>Ordinari</i>	<i>Convidat</i>	<i>Extra-ordinari</i>	<i>TOTAL ALUMNES</i>
Mitjans de comunicació de masses i pastoral	MAP02	14			14
Pedagogia de la religió	GFC01	38	17		55
Pentateuc i històrics	GSE08	30	1	3	34
Seminari “L’atri dels gentils”	26S02	9			9
Seminari d’espiritualitat franciscana	26S11	9		1	10
Síntesi teològica - escrit	GST02	8			8
Síntesi teològica - oral	GST01	8			8
Teologia de la missió	MTM01	15		1	16
Teologia espiritual	GTM04	22	1		23
Teologia fonamental	GTF04	22	1		23

VI. Tesines de llicenciatura

S’han presentat cinc tesines de llicenciatura en l’actual curs 2014-2015 (entre juny i setembre):

- Sr. Julián Manzano Lorenzo. *El diaconat permanent avui en la nostra Església*. Director: Dr. Ramon Prat i Pons
- Sra. Lourdes Gilgado Rodríguez. *Acompañamiento personal y espiritual en el Centro de Orientación Familiar de Lleida*. Directora: Dra. Montserrat Esquerda Aresté
- Sr. Ramon Mª Reig Massana. *Fe i estètica, avui*. Director: Dr. Ramon Prat i Pons
- Sr. David Colell i Orrit. *Ecologia i Teologia interreligiosa*. Director: Llic. Jesús Sans Compte
- Sr. Josep Pedró Fontanet. *El perdó*. Director: Llic. Carles Sió Roca

VII. Departament de Pastoral Aplicada

VII.1. El Departament de Pastoral Aplicada (DPA) és un departament de l'Institut creat mitjançant un decret del bisbe emèrit de la Diòcesi, doctor Francesc Xavier Ciuraneta i Aymí, amb data 28 de novembre de 2001, després d'haver-ho consultat i d'haver estat aprovat per unanimitat pel Consell de Pastoral diocesà. La creació i la gestió del DPA va estar encomanada pel senyor bisbe a l'IREL.

En el curs actual 2014/2015, en principi no s'havia matriculat cap alumne. Es va assolir, però, la quantitat de dotze alumnes. Es va haver de fer, pels alumnes de l'inici, un calendari nou, conservant les línies bàsiques de la formació del PFAP.

VII.2. Enguany s'ha dut a terme el I i el II Curs d'Animadors de Comunitat, dins del Departament de Pastoral Aplicada, amb un curs d'ampliació pels animadors que havien acabat.

El programa d'animadors de comunitat respon als següents:

Objectius:

Formar degudament a homes i dones, laics i laiques que vulguin posar-se a disposició del senyor bisbe per a ser nomenats "Animadors de comunitats en absència de prevere"

Condicions:

- Haver acabat els cursos d'Agent de Pastoral, diplomatura o llicenciatura en Ciències Religioses i siguin presentats per una comunitat parroquial o moviment cristià
- Ser seminarista o diaques en formació

Matèries del curs:

Els continguts que es treballen en aquesta formació estan agrupats en quatre blocs:

- Qualitat espiritual
- Maduresa personal
- Coneixements específics per exercir dignament aquesta tasca
- Competències en interrelació personal i acompanyament

Durada de la formació específica: dos cursos (a part dels cursos de teologia fets)

- Formació teòrica-pràctica (36 hores, de les quals 32 han ser presencials).
Les hores no presencials es dedicaran a l'elaboració d'un treball individual que hauran de presentar els alumnes en acabar aquest primer curs
- Acompanyament individual i grupal.

En total hi ha hagut onze inscrits en l'any del Curs d'animadors de comunitat I, i nou en el II. Onze persones han fet formació permanent.

VIII. Altres activitats acadèmiques realitzades

VIII.1. CICLE DE CONFERÈNCIES: "L'AMOR"

Coordinació: Joan Biscarri, Josep Maria Forné, Josep Maria Carbonell, Francesc Romero i Ramon Prat

Horari: totes les sessions són a les 19:30

Lloc: la lliçó inaugural a l'edifici Rectorat de la Universitat de Lleida. Les tres següents a l'IREL. Les tres darreres a l'Aula Magna de l'Institut d'Estudis Ilerdencs.

Col·laboren: Institut d'Estudis Ilerdencs (Diputació de Lleida), Universitat de Lleida, Fundació Joan Maragall i IREL

Valor acadèmic: 3 ECTS.

Assistència: 225 persones

15/octubre/2014 Edifici Rectorat UdL (Lliçó inaugural)	<i>Amor, bellesa i transcendència</i>	Carles Torner, escriptor
13/novembre/2014 IREL	<i>L'amor com a ciment de cohesió social</i>	Joan Ramon Saura, sociòleg
11/desembre/2014 IREL	<i>La sexualitat i l'amor</i>	Santiago Frago, sexòleg
15/gener/2015 IREL	<i>L'amor i la literatura</i>	Maria Pau Cornadó, professora de literatura a la UdL
12/febrer/2015 IEI	<i>Amor i autoestima</i>	Blanca Manzano, psicòloga

12/març/2015 IEI	<i>Sense admiració ni filosofia, no hi ha amor</i>	Josep Maria Forné, filòsof
26/abril/2015 IEI	<i>La humilitat de l'amor de Déu</i>	González Faus, teòleg

VIII.2. SEMINARI: L'ATRI DELS GENTILS - (HUMANISME I TRANS-CENDÈNCIA) "LA LLIBERTAT"

Lloc: Universitat de Lleida, sala de juntes de la segona planta

Horari: divendres 13 de març, de 18.30 a 21.30 h. Dissabte, 14 de març, de 9.30 a 12.30 h, de 2015

Col·laboren: Universitat de Lleida, Secció filosofia Institut d'Estudis Ilerdencs, IREL i FJM

Valor acadèmic: 1 ECTS.

Assistència: 50 persones

Divendres, 13	Àngels Santa i Jaume Barrull. Modera: Carles Sió
Dissabte, 14	Salvador Escudé i Nel·la Bureu. Modera: Ramon Prat

VIII.3. CURS FE I JUSTÍCIA: "UNA ALTRA COMUNITAT MÉS JUSTA"

Aquest curs, que es remunta al 2009/2010, respon a la necessitat de viure la fe arrelada en la cultura, que empelta la persona, la qual amb nova saba, dóna els fruits de la justícia, els que Déu espera de nosaltres.

És un cicle organitzat, doncs, per la Xarxa d'Entitats Cristianes d'Acció Caritativa i Social, Justícia i Pau, el Seminari de Doctrina Social de l'Església i per l'IREL.

Objectius:

- Des de fa un temps, alhora que es parla de crisi, paral·lelament es parla que les "coses han de ser diferents, han de canviar". Però constatem que no acaben de saber com, ni cap a on.

- Certament hi ha testimonis de fe, esperança i caritat; sempre n'hi ha hagut: però potser volem expressar més, potser estem al·ludint a una “reestructuració” de la forma com la persona fa, i com pot fer, la seva vida.
- Es tracta d'escotar i dialogar amb persones que per la seva ubicació externa i interna en què els ha posat la vida, i que amb decisió i compromís han dit “sí”, puguin oferir-nos una interpretació confiada dels paisatges i revolts del camí per on anem.
- I, si és possible, intentant saber pels signes, com els núvols, el vent, o en el cor de la persona, per on girar. Així, potser aprendrem i sabrem escoltar-nos, i dialogarem amb nosaltres mateixos, i la nostra justícia ens omplirà de goig, serà agradable, i resplendirà.

25/02/2015	Dr. Josep M. Porta, filòsof	Perspectiva ètica global
04/03/2015	Dr. Rafael Allepuz, economista	Perspectiva econòmic política
11/03/2015	Dr. Josep Maria Forné, filòsof	Perspectiva benestar personal
18/03/2015	Dr. Josep Pifarré, dr. en medicina	Perspectiva cura social
25/03/2015	Dra. Marta Trepà, psicòloga	Perspectiva dels valors interns
08/04/2015	Dr. Ramon Prat, teòleg	Perspectiva vital transcendent
15/04/2015	Taula rodona amb tots els conferenciantes.	Moderà: Mn. Carles Sanmartín

Valor acadèmic: 3 ECTS

Lloc: IREL

Avaluació: treball-resum de cadascuna de les sessions, juntament amb una reflexió personal

Coordinen: Xavier Pelegrí, Carles Sanmartín

Assistència: 30 persones

VIII.4. CURS ERE (ENSENYAMENT RELIGIÓS A L'ESCOLA)

Didàctica de la religió a Infantil i Primària

Didàctica de la Religió a l'ESO i el Batxillerat

Professor: Dr. Laureano Sánchez

Valor acadèmic: 3 ECTS

Assistència: 18 persones

L'objectiu de l'ERE és la planificació didàctica de l'ensenyament de l'assignatura de religió a l'escola, i els diferents nivells:

- El sistema educatiu. Funcions de l'escola
- El currículum de l'àrea de religió: nivells de concreció
- Les competències educatives
- Context de referència en el desplegament curricular

VIII. 5. CURS “XARXES SOCIALS I EVANGELITZACIÓ (II)”

Coordinador: Amadeu Bonet

Organitzen: IREL, Delegacions de comunicació, missions i catequesi, i Delegació de formació del clergat

Objectius:

- Comprendre les característiques principals de la comunicació digital.
- Donar a conèixer què són les xarxes socials.
- Iniciar i aprofundir en el seu funcionament.
- Descobrir la seva aplicació en l'evangelització i la pastoral.

Metodologia:

- Cada sessió tindrà una durada de dues hores i seran teòriques i pràctiques.
- Es proposarà als alumnes exercicis pràctics per fer a casa seva per progressar adequadament.
- Se'ls oferirà un espai extraescolar per consultar dubtes.

Destinatari: preveres, catequistes, alumnes de l'IREL-ISCR, agents de pastoral fidels de parròquies.

(Hi ha un màxim d'aforament atesa la disponibilitat d'ordinadors a la sala)

Horaris: a concretar, depenent de la disponibilitat dels qui van fer el curs (I).
Assistència: no hi va haver el suficient nombre d'alumnes com per impartir l'assignatura.

VIII.6. *CURS IREL-ICE DE LA UdL*, “El benestar docent (III): les relacions docents”

Col·laboració: ICE de la Universitat de Lleida i IREL.

Coordinació: Carles Sió

Professorat: llic. i mestre Josep M. Pujol; llic. Salvador Escudè; llic. i mestre Josep Rubiol; llic. en filologia espanyola i llic. en filologia catalana, David Ribera; Carles Sió, llic. en filosofia i psicòleg.

Valor acadèmic: 4 ECTS (IREL) i/o 30 hores de formació reconegudes per l'ICE de la UdL (Generalitat de Catalunya) per als mestres o llicenciats en qualsevol camp.

Lloc: Facultat de Ciències de l'Educació o Edifici Polivalent del campus de Cappedà.

Horari: 18:00 a 21:00

Dates: vuit sessions en divendres, del 09/01/2015 al 27/02/2015: 24 hores presencials + 6 hores de treball obligatori de síntesi i de reflexió personals.

Assistència: 7 alumnes IREL + 11 alumnes ensenyament

VIII.7. *CURS “VIDA CREIXENT”*

Coordinador: Sr. Xavier Pelegrí

Curs de formació mensual del grup “Vida Creixent”

Horari: de 17:00 a 18.30 h

Objectiu:

—Aprofundir en la fe viscuda en la tercera edat, el coneixement d'aquesta etapa de la vida i de l'acció evangelitzadora que duu a terme, a través de temes d'actualitat, que també poden interessar a qualsevol persona. Podem comptar amb una alta qualitat de conferenciants-iniciadors de debat.

Lloc: IREL (excepte la primera sessió)

Assistència: 26 persones

16/10/2014	19:30	Lliçó inaugural- Ed. Rectorat UdL “Amor, bellesa i transcendència”	Carles Torner, escriptor
11/11/2014	17:00	Què és pregar? Com ha de ser la nostra pregària? Com poder fer-la sols?	Mn. Xavier Batiste
09/12/2014	17:00	Crist, avui	Mn. Pere Fibla
17/12/2014	20:30	Eucaristia d’Advent-Nadal	IREL
13/01/2015	17:00	La unitat i l’equilibri cosment a la tercera edat	Sara Solans, infermera llicenciada
10/02/2015	17:00	Vellesa: “temps de Gràcia”	Xavier Florensa, dentista jubilat
10/03/2015	17:00	“Evangelii Gaudium”	Mn. Antoni Agelet
07/04/2015	17:00	Projecció i comentari de “La Misión”	Carles Sió
12/05/2015	17:00	Els valors de la joventut actual	Andratx Badia, doctorant
09/06/2015	17:00	La vellesa davant les noves situacions de parella (II)	Joan Claverol, Conxita Poza, llicenciats
10/06/2015	20:00	Eucaristia-Cloenda curs	IREL

VIII.8. *INTRODUCCIÓ A LA LECTURA DE LA BÍBLIA* *I “LECTIO DIVINA”: TEORIA I PRÀCTICA*

Objectiu:

Aprendre a pregar amb la Paraula de Déu, escrutar els signes dels temps i fer la inculturació fe i vida

Valor acadèmic: 3 ECTS

Professor: Mn. Daniel Turmo Gargallo

Horari: set sessions, del 6 d'octubre al 17 de novembre, de 7 a 9:30 h

Continguts:

—Què és la “lectio divina”

—Història, evolució i actualitat

—Casos pràctics; com pregar amb els textos bíblics

—Recapitulació i compartir experiències

Avaluació: comentari d'un text bíblic

Assistència: 10 persones

VIII.9. *IX JORNADES DE FILOSOFIA MODERNA*

Coordinador: Llic. Josep M. Forné

Valor acadèmic: 1 ECTS

Lloc: Aula Magna de l'Institut d'Estudis Ilerdencs

Horari: divendres tarda i dissabte matí i tarda, a concretar

Assistència: 5 persones IREL

Objectiu:

—La filosofia, i sobretot la moderna, té l'objectiu de donar raons vàlides de com viure amb coherència en els complexos àmbits en què les persones humanes, fràgils i vulnerables, estem vivint. El llenguatge filosòfic i el diàleg de les idees és una tasca de solidaritat i d'altruisme cap als nostres contemporanis, amb els quals compartim la paraula i l'existència, repensant-la constantment.

VIII.10. *SEMINARI D'ESPIRITUALITAT TERESIANA* (Vè Centenari del naixement de Santa Teresa de Jesús, 1515-2015)

Coordinador: P. Jesús Sans i Compte, ocd. Tel.: 973 26 80 38

Valor acadèmic: 3 ECTS

Lloc: Santuari-Parròquia de Santa Teresina (Plaça de les Missions, 1).

Horari: de 10:30 a 12:30, els dissabtes al matí, cada quinze dies.

Temes:

1. **Vida i fundacions (cridats a viure i transmetre vida)**

Animadora: Germana Ester Díaz, cm., (comunitat Lleida).

Dies: Octubre, 18; Novembre, 8 i 22; Desembre, 13 (2014).

2. **Castell interior (viatge al més profund centre)**

Animadora: Germana Fernanda Villanueva, cmt., (comunitat Aitona).

Dies: gener, 10 i 24; febrer, 7 i 21; març, 7; abril, 11 i 25; maig, 16 (2015).

3. **Camí de perfecció (Mística i Diàleg interreligiós)**

Animador: P. Jesús Sans, ocd., (comunitat Lleida).

Dies: juny, 6 i 13 (2015).

Avaluació: assistència, participació activa i treball personal.

Assistència: 5 persones IREL-ISCR

VIII.11. *SEMINARI D.*

(ACOSTAMENT A L'ESPIRITUALITAT FRANCISCANA)

Organitzen: IREL i Franciscans de Lleida (Frarets)

Coordinació: Julián Fernández i Fidel Florensa

Direcció: Sor Clara Fernández i Fr. Joaquín Recasens

Valor acadèmic: 1 ECTS

Lloc, dates i hora:

— 21/11/14, de 18:30 a 21:30 h a l'IREL

— 22/11/14, de 10:00 a 13:00 h al convent del franciscans

— 22/11/14, de 16:00 a 18:00 h al convent dels franciscans

— 22/11/14, de 18:15 a 19:45 h al Santuari de Sant Antoni de Pàdua

Objectius:

- Introducció a l'espiritualitat franciscana
- Perfil dels pares del franciscanisme (Francesc i Clara)
- Aproximació als valors franciscans

Avaluació: memòria personal de les activitats realitzades

Assistència: 12 persones

21.11.14, de 18:30 a 20:00 h. IREL	Un home d'Assís	Fra Joaquín Recasens
21.11.14, de 20:30 a 21:30 h. IREL	Una dona d'Assís	Sor Clara Fernández
22.11.14, de 10:00 a 11:30 h. Convent dels Franciscans	Itinerari de Santa Clara d'Assís	Sor Clara Fernández
22.11.14, de 12:00 a 13:00 h. Convent dels Franciscans	Itinerari de Sant Francesc d'Assís	Fra Joaquín Recasens
22.11.14, de 16:00 a 18:00 h. Convent dels Franciscans	Valors franciscans	Sr. Fidel Florensa
22.11.14, de 18:15 a 19:45 Església de Sant Antoni	Visita guiada al santuari i Eucaristia	Sr. Julián Fernández

IX. Seminaris, activitats i serveis permanents

- 1. Seminari d'Ensenyament social de l'Església "Jaume Rubió"**, en col·laboració amb Càrites Diocesana i la Delegació de Pastoral Obrera. Jaume Rubió va ser coordinador del seminari fins a la seva mort. Actualment ho són l'Eng. M. Àngels Altarriba i el senyor Plàcid Burgués. Aquest seminari permanent està integrat per cinc membres i es reuneix els dissabtes cada dues setmanes a l'IREL. Enguany no s'ha pogut reunir.
- 2. Seminari de "Professors universitaris cristians"**, en col·laboració amb el Servei d'Assistència i Formació Religiosa-SAFOR de la Universitat de Lleida i amb la Delegació de Pastoral Universitària. Dele-

gada de Pastoral Universitària: doctora Sílvia Miquel. Coordinadors del seminari: doctor Manuel Lladonosa, doctor Manuel Ibáñez i doctor César Cierco. El seminari està integrat per uns quinze membres i es reuneix periòdicament.

3. **Seminari “Concili Vaticà II”.** Té com a objectius aprofundir en els documents del Concili Vaticà II i el Concili Provincial Tarraconense. La secretària és Josefa Camps. El componen nou participants.

4. **Seminari de Teologia Francesc Castelló (vinculat a la Pontifícia Acadèmia Bibliogràfica Mariana)**

Objectiu: aprofundir en la història del pensament cristià

Membres del seminari: llicenciats en Ciències Religioses

Lloc: IREL

(Obert a totes les persones amb la llicència en CC RR acabada)

5. **Seminari “Servei de suport a les persones” (persona i transcendència)**

A. Configuració del seminari:

Som un grup de persones interessades en la preparació interna i profunda de la persona per poder viure amb transparència l'experiència del transcendent.

Es realitzaran sessions periòdiques, de caràcter mensual, per anar elaborant la identitat, la metodologia i el programa de futur.

La necessitat de realitzar el seminari sorgeix de l'observació de persones amb gran espiritualitat però que per manca de maduresa s'ha pogut malversar el valor de l'experiència, de la transcendència i, com a conseqüència, del sentit de la vida.

El seminari estaria ubicat dins l'IREL i organitzaria diferents propostes de treball.

B. Sessions de formació a l'IREL

Adreçat a alumnes, exalumnes i a qualsevol persona interessada en aprofundir i compartir en l'experiència interior i en la seva dimensió transcendent. El treball es realitzaria en grup.

L'espai de formació pretén promoure actituds actives i generatives: formar-nos per formar els altres, créixer nosaltres per ajudar a créixer els altres.

La metodologia seria interactiva: de la “formació” a la “realitat” que cada persona viu, la “realitat” que vivim enriqueix la “formació”.

Els continguts de la formació a l'IREL consten de tres àrees de treball, que es relacionen entre elles:

1. Formació personal
2. Actituds – instruments
3. Reflexió profunda sobre la regeneració humana

C. Aplicar les descobertes a les diferents realitats socials i pastorals

6. Grup d'estudi sobre les Comunitats d'Acció Pastoral Agermanades

Constituït el 23 de gener de 2013, té per missió implantar les UPA i té presents les actituds cristianes bàsiques de confiança, d'esperança i invitació a tothom. Cal, en tot cas, no tenir pressa i seguir la metodologia de la "lectura creient de la realitat". Convindrà que aquestes estructures, dins del Consell Pastoral, i havent escoltat l'assemblea, es relacionin amb les quatre àrees d'acció del bisbat.

En resum, cal no descuidar mai la relació fe-vida, i tenir sempre clar que el fonament de la unitat està en l'Eucaristia i en l'equip sacerdotal, no sobrepasant l'àmbit de l'arxiprestat. Cal posar de relleu que es tracta d'una tasca d'anys que implica molta fidelitat, molta esperança i molta il·lusió. Així doncs, ens constituïm en un grup d'estudi, ens reunirem cada tres mesos i compartirem un espai per a créixer com a cristians. Aquest curs s'ha reunit dues vegades.

7. Col·laboració amb la Diòcesi de Solsona

Enguany no s'ha produït cap activitat del conveni amb l'escola de Laics de Solsona, a través de dos cursos bàsics que imparteix la formació teològica, i que es pot convalidar per 12 ECTS optatius dels Estudis de Batxiller en Ciències Religioses a l'IREL, acomplerts els requisits que s'esmenten en el conveni.

8. Assemblea municipal de les religions i altres activitats

L'IREL participa en l'Assemblea municipal de les religions, òrgan consultiu de l'Ajuntament de Lleida. També en l'emissió del programa de Ràdio COPE "Un filòsof i un teòleg"; en les Aules de la gent gran, organitzades per la Universitat de Lleida. També està en relació amb el servei de biblioteca de la Universitat Carlos III de Madrid.

9. Celebració Eucarística

Tots el dimecres del curs (excepte cloenda del curs), a les 18:30 h.

10. Servei de biblioteca i carnet d'estudiant

La biblioteca del seminari ha restat oberta de 17 a 20 h, de dilluns a dijous. Es pot sol·licitar el carnet d'estudiant amb el qual accedir al carnet de la biblioteca de la Universitat de Lleida, al Museu Diocesà i Comarcal i altres avantatges.

11. Servei “Amics de l'IREL”

El grup “Amics de l'IREL” està constituït per un col·lectiu de persones que dona suport a la institució, difon les seves activitats i està subscrit a la col·lecció “Quaderns de l'IREL”. Podeu trobar tota la informació a la pàgina web de l'IREL: www.irellleida.com.

Us podeu dirigir al responsable, llic. Cándido Sánchez, a través del mail de l'IREL: irellleida@gmail.com

12. Servei d'audioteca

Les conferències del cicle “L'amor” i “La llibertat” (“L'Atri dels gentils”) són enregistrades en àudio i se'n pot demanar còpia o baixar-les del web de l'IREL. També es poden demanar les conferències de cursos anteriors.

13. Beques i donatius

S'han atorgat les beques, per part de la comissió de beques, un cop justificades les necessitats. Les donacions a l'IREL i al grup “Amics de l'IREL” desgraven un 25% a l'IRPF de la renda (especifiqueu nom, NIF i adreça), i tenen com a finalitat cobrir l'import de les beques.

X. Participació en altres activitats i institucions en el present curs

Aquestes quatre perspectives —acadèmica, institucional, eclesial i cultural— són quatre angles des d'on mirar la mateixa figura, el mateix món complex de l'IREL-ISCR de Lleida.

Perspectiva acadèmica

El curs es va iniciar el dia 12 de setembre, i per això, com cada any, els professors de les primeres assignatures no van poder tenir les llistes definitives fins més tard, encara que podien passar l'assistència per les fitxes d'alumnes. Els alumnes nous, amb el cap d'estudis, van fer un recor-

regut per les instal·lacions de l'IREL, i van plantejar les seves qüestions. L'activitat és valorada molt positivament, i a partir d'ara es durà a terme cada curs. En el Consell Assessor es recomana ampliar-ho a un crèdit de formació que inclogui la correcta presentació dels treballs teològics i les eines informàtiques pertinents.

Davant el gran nombre d'alumnes que necessitaven cursar els blocs II i III de la DECA d'Educació Infantil i Primària, s'han hagut de desdoblar els cursos d'Eclesiologia (Església, Sagraments i Moral) i Cristologia (El missatge cristià). La partició s'ha fet entre els alumnes que ja posseïen coneixements teològics que han anat amb el grup dels alumnes de Batxillerat de la resta d'alumnes, restant dos grups equivalents.

El Consell Tècnic de l'IREL ha dedicat les seves reunions a l'exposició per capítols de la Carta Pastoral *Evangelii Gaudium*. Les interessants i riques exposicions han provocat debats molt engrescadors en el si del Consell.

El dia 24 de setembre es va realitzar una jornada de portes obertes. Es va rebre els assistents i a la sala d'actes es visionà un vídeo sobre l'IREL-ISCR de Lleida, fet en base al testimoni de persones de diferents àmbits que han estudiat a l'IREL, així com autoritats que opinen sobre la tasca que es duu a terme. El vídeo està molt ben confeccionat, i gaudeix de l'aplaudiment general.

El dia 15 d'octubre, els alumnes, amb el vicedirector, van elegir els nous delegats que són: Èlia Luque Boleda (batxiller) i M. Antonieta Peris Llorens (màster).

S'ha renovat totalment la pàgina web, donant-li un aspecte més d'acord amb els temps actuals i la seva utilització per un públic juvenil, vinculant-la més a determinades àrees i delegacions de la diòcesi.

Per jubilació de la senyora Antonieta Rodrigo, la senyora Rosa Montagut s'ha encarregat de la recepció de l'edifici. La neteja s'ha contractat a l'empresa d'inserció Troballes, estant satisfets, fins al moment, d'aquest servei.

El dia 26 d'octubre es va celebrar el Consell d'Institut. En principi, donat el baix nombre d'alumnes, es va acordar suspendre enguany el curs del PFAP. Després s'han apuntat alumnes a poc a poc, i s'ha reduït el programa habitual, conservant-ne, però, l'essencial.

En el Consell d'Institut els alumnes comenten, com cada curs, la companyonia i la fraternitat que impregnen la casa. Es destaquen també els àmbits en què són formats els Animadors de Comunitat: maduresa personal, dimensió espiritual, estructures pastorals i ser un referent en la comunitat. S'ha posat en marxa un curs per als animadors de comunitat que han fet els dos cursos preceptius els dissabtes al matí.

Dins la col·laboració entre àrees del bisbat de Lleida, podem afirmar que s'ha consolidat el curs "Fe i justícia", que enguany tractava "Per una comunitat més justa". En aquest curs col·laboren l'Àrea Caritativa-social, el Seminari Doctrina Social de l'Església i l'Àrea de Formació, amb l'IREL. Els conferenciantes han manifestat una gran visió de la situació actual i futura, especialment en la taula final.

El professor doctor Agustí Borrell Viader ha estat nomenat vicari general mundial dels Carmelites. El Consell d'Institut vol fer-li arribar la seva felicitació.

Els alumnes de l'IREL podran gaudir, ben aviat, de tots els volums de la biblioteca del Seminari Diocesà, ara unificada, després del recent trasllat.

Perspectiva institucional

El dia 16 d'octubre es va realitzar a la Sala d'actes de la Universitat de Lleida, la lliçó inaugural del curs 2014/2015, pronunciada per l'escriptor Carles Torner: *Amor, bellesa i transcendència*, encetant el cicle de conferències sobre "L'amor". Es van lliurar les orles a les promocions de diplomats, agents de pastoral i llicenciats. Aquest cicle està organitzat des de fa 23 anys per quatre institucions: la Universitat de Lleida, l'Institut d'Estudis Ilerdencs, la Fundació Joan Maragall i l'IREL, funcionant aquesta col·laboració perfectament.

Els convenis entre les biblioteques del Seminari Diocesà i de la Universitat de Lleida funcionen perfectament, com també funcionen els convenis entre l'IREL i l'ICE per a la formació contínua de professors, i el conveni amb la Facultat de Ciències de l'Educació per a l'obtenció de blocs d'assignatures I i IV de la DECA d'Infantil i Primària.

Com a senyal de la bona relació entre la Universitat de Lleida i l'IREL, el senyor director, doctor Ramon Prat, va enviar una carta de feli-

citació al doctor Roberto Fernández, per la seva reelecció com a Rector de la Universitat de Lleida, rebent per part seva un cordial agraïment.

Cal agrair també les donacions de Caixabank per a beques, les subvencions a les activitats de la Diputació, gestionades per l'Institut d'Estudis Ilerdencs, i l'ajut a la publicació de Quaderns de l'IREL i Lliçó inaugural de l'Ajuntament de Lleida i la Diputació de Lleida.

Perspectiva eclesial

Els dies 14 i 15 de novembre va tenir lloc, a l'acadèmia Mariana, el II Simposi “*Maria, model d'acolliment*”, organitzat per l'IREL i l'Acadèmia Bibliogràfica Mariana de Lleida. Van assistir-hi quaranta-cinc persones.

Els professors de l'IREL van fer una aportació de 25.000€ per al projecte de les Llars del Seminari, com a signe de comunió i de relació entre la cultura i la justícia. L'IREL ha participat també en tots els actes que han fet de Jornades de portes obertes i coneixement dels habitatges.

Aprofitant les obres de l'ala Maragall de l'edifici del Seminari Diocesà, s'ha pintat tota la façana exterior de l'edifici, l'escala principal i les secretaries, així com modernitzar el sistema de distribució d'aigua potable dins l'ala de Brugulat. El mateix es farà amb la calefacció que passarà de ser de gasoil a gas, amb els avantatges corresponents.

En l'Assemblea Diocesana del 30 de juny es va oferir als assistents el llibret de l'IREL, *Eclesiologia de les Cartes Pastoral de Mons. Joan Píris. Reflexió Teològica Pastoral*, del qual n'és autora Josefa Camps Viola, i que sintetitza la seva tesi de llicenciatura en Teologia.

L'IREL-ISCR s'ha afegit, valorant amb ECTS optatius al Seminari d'espiritualitat teresiana, en el Vè aniversari del naixement de Santa Teresa de Jesús. Així mateix, s'ha realitzat un Seminari sobre l'espiritualitat franciscana, celebrant el pas de Sant Francesc per Lleida.

Perspectiva cultural

Cal esmentar la col·laboració en la VIII Jornada d'acompanyament al dol i la malaltia, i la col·laboració amb la X Jornada de Filosofia. Els dies 13 i 14 de març es va realitzar a la Sala de Junes de la Universitat de Lleida el seminari “L'atri del gentils” sobre el tema “La llibertat”. Aquest

seminari, obert a la ciutadania, en què dialoguen diferents postures i ponents entorn d'un tema, gaudeix d'una gran riquesa i gran qualitat intel·lectual.

És prevista, coordinada pel vicedirector senyor Ramon Maria Reig, una sortida dels alumnes, al final de curs, a Vallbona de les Monges. Constatem que el senyor Reig, nomenat fa dos anys, ha assumit amb tota l'eficàcia el servei de coordinació dels alumnes, així com substituït el senyor director en els actes oficials, especialment en aquest curs.

El grup "Amics del'IREL" va assistir el dia 10 de juny a una reunió informativa, per tal de fer propostes de futur. Després, va assistir a l'Eucaristia de fi de curs, i al pica-pica.

El dia 12 de juny es va dur a terme una conferència, organitzada conjuntament amb la Comunitat dels Jesuïtes de Lleida, de Julian Filchowski, sobre l'arquebisbe Oscar Romero, del qual fou secretari. El conferenciant és doctorat "honoris causa" en Drets Humans per la UCA (Universidad Centroamericana de El Salvador), i de la Universitat de Roehampton de Londres; honorat amb molts premis pels seus serveis al Desenvolupament Internacional.

XI. Total participants

La suma total de participants en les activitats docents de l'IREL durant el curs 2014/2015, que acabem de desglossar en els apartats anteriors, ha estat de més d'un miler de persones.

XII. Publicacions

Publicacions

Amor, bellesa i transcendència

Dr. Carles Torner i Pifarré

Lliçó inaugural de l'Institut de Recerca i Estudis Religiosos (IREL)

Curs 2014-2015

Col·lecció Quaderns Inici de curs nº 23

Amb els annexos:

Déu, Jonàs i Carner (Revista *Qüestions de vida cristiana*, núm. 236),
Memòria de l'IREL del curs 2013-2014

Incredulitat i experiència de Déu

Dr. Josep Martí i Cristòfol

Col·lecció “Quaderns de l'IREL”, 33 (octubre 2014)

Eclesiologia de les cartes pastorals de mons. Joan Piris, bisbe de Lleida.
Reflexió teològica pastoral

Llicda. Josefa Camps Viola

Col·lecció “Quaderns de l'IREL”, 34 (maig 2015)

Reculls de premsa 2014-2015

25.09.14 – *La Mañana*: Celebració de l'enviament. Casa de l'Església.
Acadèmia Mariana, 7 de la tarda.

08.09.14 – *Diari Segre*: col·laboració: “El fracàs i l'èxit”. Ramon Prat,
Vicari general de la diòcesi i de Lleida i director de l'IREL.

29.07.14 – *Diari Segre*: El obispo Piris nombra a los cinco primeros ani-
madores laicos de comunidad, entre ellos una mujer.

10.09.14 – *Diari Segre*: Els animadors de comunitat. Col·laboració de Car-
les Sanmartín. La funció dels animadors de comunitat consisteix en
l'animació pastoral de les parròquies i unitats pastorals, en coopera-
ció amb els preveres i diaques.

21.09.14 – *Full Dominical*:

— El bisbe Joan nomena els primers animadors de comunitat.

— L'IREL ha començat el curs 2014-2015, el 16 d'octubre a les 19:30,
a l'Aula Magna de la Universitat de Lleida (Rectorat). Es farà la lliçó
inaugural del curs a càrrec de Carles Torner (escriptor): *Amor, bellesa*
i transcendència.

— El nostre bisbe ens convoca per l'enviament diocesà, pel dijous 25 de
setembre a les 19 h a l'Acadèmia Mariana.

— Divendres 26 de setembre, a les 10 h, formació de preveres. Inici del
curs del Departament de Pastoral Aplicada. IREL.

12.10.14 – *Full Dominical*: lliçó inaugural de l'IREL. Curs 2014-2015 amb
la xerrada del senyor Carles Torner: *Amor, bellesa i transcendència*.

Dijous 16 d'octubre, a les 19:30 h, a l'Aula Magna de la Universitat de Lleida (Rectorat).

Ajudant a viure. Escrit del senyor bisbe sobre animadors de la comunitat.

16.10.14 – *Diari Segre*: conferència 19:30, lliçó inaugural de l'IREL. Universitat de Lleida, sala d'actes del Rectorat, a càrrec de Carles Torner.

17.10.24 – *Diari Segre*: IREL inaugura curso. Abrió ayer el curso con la charla *Amor, belleza y transcendencia*, a cargo del escritor Carles Torner.

— Fundació Verge Blanca der Lleida: Lliçó inaugural de l'Escola d'Espai de Lleida: *Més enllà del voluntariat*, pel senyor Eloi Aran Sala, arquitecte i teòleg, professor de l'IREL.

19.10.14 – *Full Dominical*: les prioritats diocesanes del bisbe Joan pel curs 2014-2015.

26.10.14 – *Full Dominical*: festa de la Verge Blanca. S'ha celebrat un any més a l'oratori de l'Acadèmia Mariana, amb la celebració d'una Eucaristia per mossèn Ramon Prat, vicari general del bisbat, i mossèn Gerard Soler, capellà de l'oratori.

Dilluns, 27 d'octubre, a les 20 h, reunió de l'àrea de formació, a l'IREL.

31.10.14 – *Diari Segre*: Religión (iniciativa). La Iglesia también es cosa de mujeres. El obispo de Lleida nombró a cuatro nuevos animadores de comunidad parroquial, de los que tres son féminas (el objetivo es contrarrestar el descenso de sacerdotes).

02.11.14 – *Full Dominical*: II Simposi Marià: *Maria, model d'acolliment*, divendres 14 i dissabte 15 de novembre. Lloc: Acadèmia Mariana.

09.11.14 – *Full Dominical*: lliçó inaugural IREL: *Amor, belleza i transcendència*, va ser el títol que va donar el poeta Carles Torner a la lliçó inaugural del nou curs de l'Institut Superior de Ciències Religioses, IREL, davant un auditori que el dijous 16 d'octubre, va omplir la Sala d'Actes de la Universitat de Lleida.

Cicle sobre l'amor, conferència: *L'amor com a ciment de cohesió social*, a càrrec de Joan Ramon Saura, sociòleg. Dijous 13 de novembre, a les 19:30 h, a l'IREL.

- 13.11.14 – *Diari Segre*: conferència 19:30 h, a l'IREL. *L'amor i la cohesió social*, a càrrec de Joan Ramon Saura.
- 16.11.14 – *Full Dominical*: notícies de la diòcesi. Enviament d'animadors de comunitat a parròquies del Baix Segre.
- 02.12.14 – *Diari Segre*: col·laboració: Ramon Prat i Pons (director de l'IREL: *Para saber cómo es fulanito, déle un despachito*).
- 23.11.14 – *Full Dominical*: notícies de la diòcesi (nomenaments): senyora Dolors Esteve a la Unitat de Pastoral formada per les parròquies de la Granadella, Bella Guàrdia i Bovera. Senyora Maria Teresa Salla, senyora Dolors Queralt i senyor Josep Solé, animadors de les parròquies de Juneda, Puiggròs, les Borges Blanques, Torregrossa i la Floresta. La senyora Assumpció Solà, animadora de comunitat de la Parròquia de Sant Pau, i senyor Juan de Àvila i senyor Francesc X. Domènech, animadors de les parròquies d'Aitona, Soses, Seròs, Massalcoreig i la Granja d'Escarp.
- 30.11.14 – *Full Dominical*: àrea de cooperació pastoral, àrea de formació (Departament de Pastoral Aplicada de l'IREL), escriu Laureano Sánchez.
- Notícies de la diòcesi: Eloi Aran parla del *voluntariat a l'Escola de l'Esplai*.
- 07.12.14 – *Full Dominical*: enviament dels animadors de comunitat a les Borges Blanques.
- Àrea de cooperació pastoral, àrea de litúrgia i espiritualitat. Hospitalitat de la Mare de Déu de Lourdes, firma Ramon Reig Masana.
- Dijous 11 de desembre: 19:30 h, cicle sobre l'amor: *La sexualitat i l'amor*, a càrrec de Santiago Fargo, sexòleg, a l'IREL.
- 11.12.14 – conferència, 19.30 h, "Sexualitat i amor", IREL.
- Solidaritat. Projecte: la Generalitat aporta 50.000 EUR als pisos socials del bisbat.
- 14.12.14 – *Full, Dominical*: II Simposi Marià. La Reial i Pontificia Acadèmia Mariana de Lleida, juntament amb l'IREL, ha organitzat aquest passat 15 de novembre, el II Simposi Marià dedicat a "Maria, model d'acolliment".
- 11.01.15 – *Full Dominical*: recés d'animadors de comunitats. Agents de pastoral. Animadors de comunitats. Laics en missió. A la trobada

d'aquest passat 5 i 6 de desembre van assistir una vintena de persones acompanyades pel nostre bisbe Joan Piris.

Àrees de cooperació pastoral. Xarxa d'Entitats Sociocaritatives. Justícia i pau, escrit de Rafael Allepuz.

Dijous 15 de gener, inici del primer curs de formació d'animadors de comunitat a l'IREL.

Dijous 15 de gener, a les 19.30 h, conferència *L'amor i la literatura*, a càrrec de Maria Pau Cornadó, professora de literatura (UDEL), a l'IREL.

15.01.15 – *Diari Segre*: conferència: *Amor i literatura*, per la professora de literatura Maria Pau Cornadó, que interviene en el ciclo “L'Amor”, que organitza l'IREL y el Institut d'Estudis Ilerdencs, con la ponencia *L'amor i la literatura*.

31.01.15 – *Diari Segre*: carta del dia. L'assemblea municipal de les religions condemna la violència.

04.02.15 – *Diari Segre*: al menos 17 interesados en los pisos del seminario. El obispado prevé que las 5 familias entren en abril.

06.02.15 – *Diari Segre*: donación para los pisos del seminario de 25.000 €. Un grupo de profesores y colaboradores del Instituto Superior de Ciencias Religiosas de Lleida (IREL) ha hecho una donación para los pisos sociales del seminario.

07.02.15 – *Diari Segre*: empiezan a pintar las paredes de los pisos sociales.

08.02.15 – *Full Dominical*:

Dijous 12 de febrer, 19:30 h, cicle de conferències *Amor i autoestima*, a càrrec de Blanca Manzano, psicòloga, a l'Institut d'Estudis Ilerdencs.

Cicle “Xarxes socials i evangelització”, destinat a preveres, catequistes, agents de pastoral, fidels de les parròquies, del 23 de febrer al 23 de març, de 19 a 21 h, organitza IREL.

12.02.15 – *Diari Segre*: conferències. Aula Magna de l'Institut d'Estudis Ilerdencs, a les 19:30 h, Blanca Manzano interviene en el ciclo “L'Amor”, IREL i Institut d'Estudis Ilerdencs, con la ponencia *Amor y autoestima*.

15.02.15 – *Full Dominical*: notícies de formació. Fe i justícia: *Una comunitat més justa*, organitza IREL. Coordinen: Xavier Pelegrí i Carles Sanmartín, del 25 de febrer al 15 d'abril.

- 22.02.15 – Àrea d'evangelització, dins de l'àrea de cooperació pastoral, escriu sobre la pastoral obrera, *Què fem? I com ho fem?*.
Notícies de la diòcesi, “L’Atri dels gentils” *Humanisme i transcendència*. “La llibertat”, divendres 13 de març de 18:30 a 21:30 h: Àngels Santa i Jaume Barrull. Modera Joan Biscarri, i dissabte 14 de març de 9:30 a 12:30 h Salvador Escudé i Nela Bureu. Modera Josep Maria Forné. Universitat de Lleida (sala de Junes).
- 28.02.15 – *Diari Segre*: educació polèmica. El obispado de Lleida cuestiona la nueva religión.
- 02.03.15 – Joaquim Recasens (franciscà). El dilluns 2 de març a les set del vespre en l’Aula Magna de l’Institut d’Estudis Ilerdencs, presentació del llibre *Els franciscans a Catalunya. Història, convents i frades (1214-2014)*.
- 04.03.15 – *Diari Segre*: formació: otra comunidad más justa. Rafael Allepuz participa en el curso Fe y justicia de l’IREL, con la conferencia: *Una altra comunitat més justa*.
- 04.03.15 – Amics de l’IREL: Des de l’IREL s’envia una carta a tots els amics de l’IREL per comunicar-los que el divendres 27 de març de 8 a 9:30 h, vespre, i el dissabte 28 de 10 a 12 h, farem un recés conjuntament amb la pastoral aplicada.
- 06.03.15 – *Diari Segre*: galardones periodismo. Premio para una foto de *Segre*. Una imagen de Itmar Fabregat a una leridana nombrada animadora de la parroquia de Les Borges.
- 08.03.15 – *Full Dominical*:
Bon veïnatge. Un grup de professors i col·laboradors de l’IREL han fet lliurament de 25.000 € al projecte de les llars del seminari.
Trobada de la Xarxa d’Entitats Cristianes d’Acció Caritativa i Social el 21 de març a les 9:30 fins a les 13:30 h, Sala d’Actes del Col·legi Maristes.
Dijous 12 de març a les 19:30 h conferència *Sense admiració ni filosofia no hi ha amor*; a càrrec de Josep Maria Forné, filòsof.
Divendres 13 de març, 18:30 h “Atri del gentils” “La llibertat”. Universitat de Lleida.
Dissabte 14 de març, 9:30 h, atri dels gentils, “La llibertat”. Universitat de Lleida.
- 11.03.15 - *Diari Segre*: solidaritat iniciativa. Pisos del seminario solo para vecinos de Lleida.

- 13.03.15 – *Diari Segre*: rectorado de la Universitat de Lleida, a les 18.30 h, conferència “La llibertat”, dentro del seminari, “L’atri dels gentils”: humanisme i transcendència”, per Àngels Santa i Jaume Barrull, moderada por Joan Biscarri.
- 12.03.15 – *Diari Segre*: conferència “Sin admiración ni filosofía no hay amor”, dins del cicle “L’amor” per Josep M. Forné, filòsof.
- 12.03.15 – *Arrels Informatiu*: Curs Fe i justícia: *Una altra comunitat més*.
- 22.03.15 – *La Maçana*: jornada de la Xarxa d’Entitats d’Acció Caritativa.
- 22.03.15 – *Full Dominical*: àrea d’evangelització. L’àrea d’evangelització ha celebrat la seva jornada diocesana anual, amb el tema *El meu compromís en una Església en minoria*. Ha tingut lloc a la Casa de l’Església. Acadèmia Mariana. Dissabte 21 de febrer.
- 26.03.15 – *Diari Segre*: la inauguració dels pisos del seminari, el dia 11 d’abril.
- 05.04.15 – *Full Dominical*:
 festa d’inauguració de les llars del seminari: dissabte 11 d’abril a les 17:30 h inauguració i a les 18:00 h acte oficial al carrer.
 Jornades estatals de Justícia i pau, i trobada catalana o balear del 10 al 12 d’abril a les 19:30. Acadèmia Mariana i Universitat de Lleida.
- 07.04.15 – *Diari Segre*: solidaridad: la Paeria aprueba la ayuda de 50.000 € para los pisos sociales del seminario.
- 11.04.15 – *Diari Segre*: llars del seminari. Un pasacalles popular abre la fiesta de inauguración de los pisos del seminario, y tras una visita al edificio habrá una merienda popular.
- 12.04.15 – *Diari Segre*:
Ascensor: Joan Piris, obispo de Lleida es el verdadero artífice de los pisos sociales del seminario.
Privado: El obispo, un actor con tablas.
Solidaridad: un sueño hecho realidad. Decenas de personas participan en la inauguración de los pisos sociales del seminario. Está previsto que las primeras seis familias entren a vivir este mes.
 Faltan todavía 100.000 € para acabar el proyecto.
- 12.04.15 – *Full Dominical*:
 trobada de la Xarxa d’Entitats d’Acció Caritativa, celebrada el dissabte 21 de març al col·legi maristes.

Dijous 16 d'abril, conferència a l'Institut d'Estudis Ilerdencs, a càrrec de José I. González Faus, cicle "L'amor", títol: *La humildat de l'amor de Déu*. El P. Jesús Sans va presentar el seu llibre: *La pregària interreligiosa avui. Poden pregar juntes les religions?*, el dimecres 4 de març a la biblioteca pública. També hi va assistir el bisbe de Lleida mossèn Joan Piris.

26.04.15 – *Lectura revista dominical el Segre*: els pisos socials del bloc del seminari fou una idea original del bisbe Piris.

03.05.15 – *Full Dominical*:

Unes 400 persones assistiren a la inauguració de les llars.

Ordenació Diaconal de Josep Solé Sans, alumne de l'IREL, a les 17:00 h, a la Santa Església Catedral de Lleida.

XIII. Valoració global del curs 2014-2015 de l'IREL

El curs acadèmic vinent 2015/2016 celebrarem el 25è aniversari de l'existència de l'Institut de Recerca i Estudis Religiosos de Lleida – IREL perquè, tot i que la creació oficial de l'IREL fou signada pel bisbe Ramon Malla i Call amb data 2 d'octubre de 1992, ja feia un any que el Consell Tècnic de l'IREL estava treballant en l'elaboració de la identitat de l'Institut, dels seus objectius, de la metodologia i del programa, com a base humanista, teològica, espiritual i pastoral del projecte universitari encomanat pel bisbe Ramon. Mitjançant aquesta creació, posteriorment, la diòcesi de Lleida va recuperar els estudis universitaris superiors —que havien existit des de l'any 1300 fins l'any 1714, en què foren eliminats—, mitjançant la creació de l'Institut Superior de Ciències Religioses de Lleida – IREL i l'aprovació dels seus Estatuts per la Santa Seu, el dia 22 de maig de 1996.

Estem vivint, doncs, un temps d'*agraïment* a totes les persones i institucions que han fet possible el camí recorregut fins avui, de *responsabilitat* en la potenciació d'aquesta herència rebuda i d'*esperança serena* en el futur, compromesos fermament en la renovació de l'Església, endegada pel Concili Ecumènic Vaticà II (1962 - 1965), reafirmada pel Concili Provincial Tarraconense (1995), elaborada pel pla de pastoral diocesà *Entre tots i per al bé de tothom* (2008) i confirmada pel papa Francesc, especialment en la seva encíclica *Evangelii Gaudium* (2013).

Des d'aquest *agraïment, responsabilitat i esperança*, podem subratllar alguns elements nuclears de l'experiència eclesial de l'IREL, i de la intuïció humanista, teològica, espiritual i pastoral de la seva creació.

1. La consciència viscuda i consolidada, que l'IREL és una comunitat universitària cristiana que, tal i com indica la seva definició acadèmica, no esgota la seva tasca en la transmissió d'uns coneixements i uns continguts acadèmics, en l'aprenentatge d'un mètode teològic de treball i en el desenvolupament d'uns hàbits de recerca, sinó que ho vol fer des d'una actitud d'acolliment de les persones, des de la creació d'un clima d'unitat i des de la cooperació entre tots els que formem part de l'IREL.
2. La fidelitat a la gran tradició de la fe cristiana, viscuda per l'Església en el món al llarg de dos mil anys fins avui, i arrelada a les Terres de Ponent des de fa molts segles.
3. El respecte, o la mirada atenta a la natura i a la cultura del nostre temps, és a dir, el respecte a l'autonomia de la ciència, de les ciències humanes i de la recerca filosòfica, mitjançant la irradiació de la llum i la força que brolla de l'evangeli.
4. El diàleg honest entre la cultura —la dignitat de la persona, de la natura i de la història— amb la fe cristiana, expressió de l'encontre personal amb Crist, que crea i il·lumina la mateixa natura, i que ha cooperat decididament a desenvolupar la cultura de la humanitat.
5. L'estructura acadèmica de l'Institut que s'ha configurat en quatre línies d'acció:
 - El diàleg obert i no reglat de la fe i la cultura, en cooperació amb la Universitat de Lleida, amb la Fundació Pública Institut d'Estudis Ilerdencs de la Diputació de Lleida i amb altres institucions culturals i professionals de la societat.
 - Els estudis superiors universitaris del grau i el màster en Ciències Religioses, des de l'any 1996, com un dels fruits més preuats del Concili Provincial Tarraconense (1995).
 - El Departament de Pastoral Aplicada Bonaventura Pelegrí – DPA (2001), dedicat a la formació d'agents de pastoral, d'animadors de comunitat i de professors de religió a l'escola, al servei de l'Església i la societat.
 - Els diversos seminaris de recerca teològica, espiritual i pastoral: seminari Francesc Castelló de teologia, seminari del Vaticà II,

seminari d'Ensenyament Social de l'Església, seminari Persona i Transcendència, seminari al servei de les Unitats Pastorals Agermanades i de les Àrees de Cooperació, etc.

6. El model de lideratge humanista, ètic i d'autenticitat en la gestió compartida de l'Institut, que no es limita a fer el que sempre s'ha fet, o a innovar per innovar, sinó a esdevenint autors de vida, és a dir, a que cadascú sigui subjecte actiu i creatiu en el seu àmbit de la gestió comunitària.
7. La vitalitat present de la institució, tant pel nombre important d'alumnes i per la qualitat de les tesines del màster en Ciències Religioses, com per la promoció de llicenciats i doctorats a la Facultat de Teologia de Catalunya i, assenyaladament, per la renovació del professorat de l'Institut.
8. L'ampliació de l'espai de la biblioteca i la recuperació del dipòsit de llibres de la biblioteca del Seminari Diocesà, que des de la venda de l'antic edifici de la Rambla d'Aragó, han estat guardats a la catedral de Lleida.
9. El suport del Seminari Diocesà de Lleida, que d'acord amb els estatuts aprovats per la Santa Seu, ofereix a l'IREL la infraestructura i la biblioteca de l'Institut Superior en la nova seu del Seminari Diocesà, situada al xamfrà dels carrers Maragall i Brugall.
10. La joia de compartir l'edifici del Seminari amb la Fundació Privada de l'Església de Lleida "Entre tots i per al bé de tothom" de les llars socials del seminari, mostrant emblemàticament les prioritats pastorals reals de la diòcesi de Lleida, és a dir, el diàleg fe/cultura i fe/justícia, al servei de la fe personal, viscuda en comunitat.

A la llum d'aquests elements de la petita història de l'IREL, és cabdal tenir *cura de la humilitat (humus)* per tal de tocar de peus a terra i, d'aquesta manera, poder tornar a començar cada curs com si fos el primer. *L'agraïment, la responsabilitat i l'esperança* són les actituds necessàries per mantenir viva aquesta *humilitat*.

Des d'aquest compromís evangèlic, l'IREL està totalment implicat en el procés "Entre tots i per al bé de tothom", de renovació de la diòcesi de Lleida, en la perspectiva del bisbe Joan, pastor de la nostra diòcesi.

Ramon PRAT I PONS
Director de l'IREL.

Lleida 30 de juny de 2015.

COL·LECCIÓ “LLIÇÓ INAUGURAL”

Títols publicats:

1. *Accés a Déu i societat d'avui*. J. M. Rovira Bellosó
2. *Món intern i transcendència*. Jordi Font i Rodon
3. *Pensament cristià i ètica*. Gaspar Mora i Bartrés
4. *Cultura cristiana i compromís polític*. Fernando Álvarez de Miranda
5. *La missió de l'Església en el món*. Salvador Pié
6. *L'Església i la ciència: de Galileu als nostres dies*. Joan Busquets Dalmau
7. *Experiència estètica, experiència ètica i experiència religiosa*. Pere Lluís Font
8. *Els grans reptes del segle XXI*. Joan Esquerda Bifet
9. *El progrés: de la ciència a la teologia*. David Jou
10. *Evangelis i sentit de la vida*. Josep Oriol Tuñí
11. *La Bíblia i les ciències humanes*. Armand Puig i Tàrrach
12. *Per què crec?* Jordi Porta i Ribalta
13. *Opinió pública i veritat*. Lluís Foix
14. *Cap on anem? Vers una nova consciència laïcal*. Francesc Torralba Roselló
15. *El Misteri de Déu*. Josep M. Rovira i Bellosó
16. *El bé es fa present a través de l'amor*. Ignasi Salvat S.I.
17. *Aproximació a les idees de justícia i solidaritat*. Josep Maria Esquirol
18. *El diàleg interreligiós com a pràctica de l'amor*. Antoni Matabosch
19. *La poètica de Joan Maragall*. Ramon Pla
20. *El diàleg com a eina de transformació personal i comunitària*. Sebastià Taltavull
21. *El Vaticà II. Concili de la modernitat*. Josep Maria Carbonell i Abelló
22. *El compromís amb els pobres. Entranya de la saviesa*. Rafael del Río Sendino
23. *Amor, bellesa i transcendència*. Carles Torner
24. *La felicitat i el temps*. Josep Maria Esquirol Calaf

Amb el suport de

